

 Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου - Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων	 Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών	 Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών	 Πανεπιστήμιο Πειραιά - Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων
---	--	---	---

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών**

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

**Προκλήσεις αναδιοργάνωσης και παροχής δημοτικών
υπηρεσιών σε μικρούς αγροτικούς δήμους. Μελέτη
περίπτωσης Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης – Αγίας
Άννας.**

Καψάλλα Καλομοίρα

Επιβλέπων: Σκλιάς Παντελής

Συνεπιβλέπων: Πλυμάκης Σήφης

Αθήνα , Νοέμβριος 2017

 <p>Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων</p>	 <p>Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών</p>	 <p>Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών</p>	 <p>Πανεπιστήμιο Πειραιά - Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων</p>
--	---	--	--

Master Program in «Local and Regional Government and Development»

« Local and Regional Development and Administration »

**Challenges of reorganization and provision of
municipal services in small rural municipalities. Case
Study Municipality of Mandoudi-Limni - Agia Anna**

Kapsalla Kalomoira

Advisor: Sklias Pantelis

Coadvisor: Plimakis Sifis

Athens, November 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η αγάπη για την γνώση αλλά και η ανάγκη να αποκτήσω νέα εφόδια προκειμένου να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις της εργασίας μου, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με οδήγησαν να παρακολουθήσω το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας μου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υπεύθυνο καθηγητή μου κ Πλυμάκη Σήφη για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη του αλλά και για την αψεγάδιαστη συνεργασία μας. Ιδιαίτερος θα ήθελα να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σκλιά Παντελή. Τελειώνοντας τις σπουδές μου στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση» θέλω να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές που με δίδαξαν, που με βοήθησαν να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου και να διευρύνω τους πνευματικούς μου ορίζοντες. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας για τις πολύτιμες πληροφορίες που μου παρείχε.

Κλείνοντας αφιερώνω την παρούσα εργασία στην κόρη μου Αθανασία και στον σύζυγο μου Κυριάκο και τους ευχαριστώ για την υπομονή και την κατανόηση που έδειξαν αλλά και την υποστήριξη που μου παρείχαν κατά την διάρκεια των σπουδών μου.

.....στην Αθανασία με όλη μου την αγάπη

Προκλήσεις αναδιοργάνωσης και παροχής δημοτικών υπηρεσιών σε μικρούς αγροτικούς δήμους. Μελέτη περίπτωσης Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης – Αγίας Άννας

Σημαντικοί Όροι: Αναδιοργάνωση, Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, Κοινωνικές υπηρεσίες

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, μελετάται το θέμα των προκλήσεων της αναδιοργάνωσης των μικρών αγροτικών δήμων και εξετάζεται η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας. Αρχικά, γίνεται μια αναφορά στην έννοια της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται η έννοια της αναδιοργάνωσης των δομών του δήμου. Μέσω της αναφοράς καλών πρακτικών επιχειρείται η καλύτερη κατανόηση της εφαρμογής πολιτικών αναδιοργάνωσης. Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών, όπως ισχύει με το παρόν θεσμικό πλαίσιο, ενώ παρουσιάζεται το ευρωπαϊκό πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους ΟΤΑ και διατυπώνονται καλές πρακτικές.

Ακολούθως, στο τέταρτο κεφάλαιο, περιγράφεται ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και παρουσιάζεται η οργανωτική του δομή. Στο πέμπτο κεφάλαιο, αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση των κοινωνικών υπηρεσιών στον Δήμο, όπου επιχειρείται μια αξιολόγηση των υφιστάμενων δομών. Ειδικότερα, γίνεται μια αναφορά στα ΚΑΠΗ, στο Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», στο Κέντρο Κοινότητας του Δήμου, στα προβλήματα των κοινωνικών δομών του δήμου, στις ελλείψεις που υπάρχουν, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται ο ρόλος του δήμου στην διανομή των επιδομάτων καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζει σε αυτές τις διαδικασίες.

Challenges of reorganization and provision of municipal services in small rural municipalities. Case Study Municipality of Mandoudi-Limni - Agia Anna

Keywords: Reorganization, Municipality of Mandoudi-Limni-Agia Anna, Social Services

Abstract

In this diploma thesis, the issue of the challenges of the reorganization of small rural municipalities is being studied and the case study of the Municipality of Mandoudi-Limni-Agia Anna is being considered. Initially, a reference is made to the concept of local self-government, followed by the concept of reorganization of the municipality's structures. Through the reference to good practice, a better understanding of the implementation of reorganization policies is attempted. The third chapter describes the organization of social services, as is the case with the present institutional framework, while presenting the European social policy framework by the Local Authorities and formulating good practices.

Then, in the 4th chapter, the Municipality of Mandoudi-Limni-Agia Anna is described and its organizational structure is presented. Chapter 5 illustrates the current state of social services in the municipality, where an evaluation of existing structures is attempted. In particular, a reference is made to the KAPI, the "Home Help" program, the Community Center of the Municipality, the problems of the municipality's social structures, the shortages that exist and the role of the municipality in the distribution of the benefits and the role it plays in these processes.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
Περίληψη.....	iv
Abstract	v
Κατάλογος Σχημάτων	viii
Κατάλογος Εικόνων	ix
Κατάλογος Πινάκων	x
Συνομογραφίες.....	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης	3
1.1 Συνταγματικό πλαίσιο τοπικής αυτοδιοίκησης	3
1.2 Ιστορική αναδρομή τοπικής αυτοδιοίκησης.....	4
1.3 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης	7
1.4 Οι αρμοδιότητες των Δήμων.....	9
1.5 Όργανα των Δήμων	11
1.6 Καινοτομίες που εισήγαγε ο Καλλικράτης.....	12
1.6.1 Υπηρεσίες προς τους πολίτες.....	12
1.6.2 Ο θεσμός του Συμπαραστάτη του Δημότη	12
1.6.3 Μηχανισμοί εποπτείας, ελέγχου και διαφάνειας.....	13
1.6.4 Στελέχωση των υπηρεσιών της αυτοδιοίκησης	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Αναδιοργάνωση δομών του δήμου.....	15
2.1 Οργάνωση, αξιολόγηση και αναδιοργάνωση διοικητικών υπηρεσιών.....	15
2.2 Καλή πρακτική-Σημείο εξυπηρέτησης κατοίκων	17
2.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση στους ΟΤΑ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι κοινωνικές υπηρεσίες από τους Δήμους	21
3.1 Κοινωνική πολιτική στην τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα	21
3.2 Οργάνωση κοινωνικών υπηρεσιών από τους Δήμους.....	22
3.3 Αξιολόγηση κοινωνικών υπηρεσιών ΟΤΑ και ιδιαίτερα μικρών αγροτικών δήμων.....	29
3.4 Η ελληνική εμπειρία στις κοινωνικές υπηρεσίες	31
3.4.1 Το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι	31
3.4.2 Η περίπτωση του Δήμου Νεάπολης Συκεών.....	32

3.5	Η κοινωνική πολιτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης	34
3.6	Η Ευρωπαϊκή εμπειρία στις κοινωνικές υπηρεσίες από τους ΟΤΑ	36
3.6.1	Η περίπτωση της Δανίας	36
3.6.2	Η περίπτωση του Βελγίου	36
3.6.3	Η περίπτωση της Φιλανδίας	36
3.6.4	Δημοτικό όχημα παρακολούθησης.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.....		39
4.1	Γενικά στοιχεία του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.....	39
4.2	Οργανωτική δομή Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Οι κοινωνικές υπηρεσίες στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας		44
5.1	ΚΑΠΗ.....	44
5.2	Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι».....	46
5.3	Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Μαντουδίου- Λίμνης-Αγίας Άννας	49
5.4	Προβλήματα των κοινωνικών δομών του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας 49	
5.4.1	Έλλειψη κοινωνικού λειτουργού.....	49
5.4.2	Έλλειψη επαρκούς αριθμού προσωπικού	50
5.5	Προνοιακά επιδόματα και επιδόματα ΤΕΒΑ-ΚΕ.....	50
5.6	Παιδικό σταθμό.....	51
5.7	Αξιολόγηση των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Μαντουδίου –Λίμνης-Αγίας Άννας	51
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		56

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 1: Στρατηγική απλούστευσης λειτουργιών και υπηρεσιών ΟΤΑ	17
Σχήμα 2: Ενδεικτική λειτουργία Γραφείου Κοινωνικής Προστασίας σε Δήμο	27
Σχήμα 3: Ενδεικτική Λειτουργία Γραφείου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Προστασίας στο Δήμο	28
Σχήμα 4: Πλαίσιο Λειτουργίας Δομής Κοινωνικής Προστασίας με στόχο την Προώθηση της Τοπικής Κοινωνικής Δικτύωσης	29
Σχήμα 5: Οργανόγραμμα Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας	40

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Χάρτης του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας	39
--	----

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Δομή Δημοτικής Ενότητας Ελυμνίων	46
Πίνακας 2: Δομή Δημοτικής Ενότητας Κηρέως	46
Πίνακας 3: Δομή Δημοτικής Ενότητας Νηλέως	46
Πίνακας 4: Ηλικιακή ανάλυση ωφελούμενων ανά φύλο –Δ.Ε. Ελυμνίων.....	48
Πίνακας 5: Ηλικιακή ανάλυση ωφελούμενων ανά φύλο-Δ.Ε. Κηρέως	48
Πίνακας 6: Ηλικιακή ανάλυση ωφελουμένων ανά φύλο-Δ.Ε. Νηλέως	48

Συντομογραφίες

ΑμΕΑ	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
ΕΚΜ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο
ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΕΑ	Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΕΥ	Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΤΕΒΑ	Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός ότι παρόλο που υπάρχει το ίδιο θεσμικό πλαίσιο για την λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), οι μικροί αγροτικοί δήμοι αντιμετωπίζουν συνήθως περισσότερα προβλήματα τόσο κατά την στελέχωση των υπηρεσιών τους, όσο και κατά τη λειτουργία τους. Ο Καλλικράτης που εφαρμόστηκε από το 1/1/2011, διαμόρφωσε ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των ΟΤΑ. Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί τη μορφή διοίκησης που βρίσκεται εγγύτερα στον πολίτη, ιδίως στους μικρούς Δήμους, όπου δεν υπάρχει και εδαφική συνοχή, καθώς οι οικισμοί απέχουν μεταξύ τους ενίοτε και σημαντικές αποστάσεις.

Οι Δήμοι, ιδίως τα τελευταία χρόνια, έχουν αποκτήσει και στην Ελλάδα, μια σημαντική εμπειρία για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, γεγονός στο οποίο συνέβαλε και η επιτυχία ορισμένων θεσμών, όπως είναι για παράδειγμα το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι που θα παρουσιαστεί στα πλαίσια της παρούσας εργασίας. Ωστόσο, για τους μικρούς δήμους, που έχουν περιορισμένους πόρους, η άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι μια δύσκολη διαδικασία, καθώς απαιτεί χρήματα, προσωπικό και μια σημαντική οργάνωση, προκειμένου να είναι αποτελεσματικές αυτές οι υπηρεσίες, να μπορούν να εξυπηρετήσουν όλο και περισσότερους ωφελούμενους, ενώ ταυτόχρονα το κόστος αυτών των δομών να μην φθάνει σε απαγορευτικά επίπεδα για τα οικονομικά του Δήμου.

Επιπλέον, σημαντικά προβλήματα τα οποία εντείνουν την ανάγκη για διοικητική αναδιάρθρωση σχετίζονται με τη γενικότερη αδυναμία σχεδιασμού και την εφαρμογή των δημοσίων πολιτικών, με την έλλειψη του συντονισμού, τόσο μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών, αλλά και μεταξύ των υπηρεσιών και των τμημάτων που υπάρχουν σε έναν Δήμο. Άλλοι, λόγοι που καθιστούν αναγκαία την διοικητική αναδιοργάνωση σχετίζεται με την κατανομή και αποδοτική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και με τα προβλήματα που εμφανίζονται στο ρυθμιστικό πλαίσιο. Τέλος, ένας ακόμα λόγος που καθιστά επιτακτική την ανάγκη αναδιοργάνωσης των δημοτικών υπηρεσιών σχετίζεται με την απουσία σύγχρονων μεθόδων και εργαλείων διοίκησης για τους ΟΤΑ.

Η παρούσα εργασία θέτει το θέμα των προκλήσεων αναδιοργάνωσης και παροχής δημοτικών υπηρεσιών σε μικρούς αγροτικούς δήμους, ενώ εφαρμόζεται μελέτη περίπτωσης στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας. Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται είναι τα ακόλουθα:

- Κριτική αξιολόγηση της λειτουργίας των Κοινωνικών Υπηρεσιών των ΟΤΑ, ιδίως των μικρών αγροτικών δήμων.
- Αξιολόγηση της λειτουργίας του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας στο κομμάτι των κοινωνικών υπηρεσιών καθώς και στα προβλήματα που υπάρχουν, ενώ διερευνάται και ο βαθμός στον οποίο καλύπτουν τις ανάγκες των ωφελουμένων.
- Αξιολόγηση της δυνατότητας ενσωμάτωσης στο Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας καλών πρακτικών που αφορούν την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.
- Υποβολή προτάσεων που θα συμβάλλουν στην αναδιοργάνωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης

1.1 Συνταγματικό πλαίσιο τοπικής αυτοδιοίκησης

Η αυτοτέλεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώθηκε συνταγματικά για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1927, στην παράγραφο 4 του άρθρου 107, όπου ο ρόλος του κράτους περιοριζόταν στην εποπτεία των θεσμών αυτών. Ωστόσο, στο Σύνταγμα του 1952, στο άρθρο 99 όπου ρυθμιζόταν η διοικητική οργάνωση του κράτους, δεν γινόταν ιδιαίτερη αναφορά στην λειτουργική δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης και ιδίως στην κατοχύρωση της λειτουργικής της αυτοτέλειας. (Μπέσιλα-Βήκα, 2010)

Σύμφωνα με το ισχύον Σύνταγμα και το εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 102, η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων υπάγεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) πρώτου και δεύτερου βαθμού. Το άρθρο 102, παρ.4 εδάφιο α' προσδιορίζει τα όρια της κρατικής εποπτείας στους ΟΤΑ, που αφορά αποκλειστικά τον έλεγχο νομιμότητας. (Χρυσανθάκης, 2015)

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στους ΟΤΑ υπάρχει πλήρης διοικητική αυτοτέλεια, η οποία παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Την θεσμική αυτοτέλεια, που σχετίζεται με την ύπαρξη ιδιαίτερων οργάνων των ΟΤΑ, τα οποία λαμβάνουν αποφάσεις και ασκούν δημόσια εξουσία, στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους.
- Την οργανωτική αυτοτέλεια, η οποία εκφράζεται με την οργάνωση των υπηρεσιών ΟΤΑ και τον προσδιορισμό του τρόπου λειτουργίας τους.
- Την υπηρεσιακή αυτοτέλεια, που εκφράζεται με τη λήψη αποφάσεων για θέματα των υπαλλήλων των ΟΤΑ.
- Την δημοσιονομική και την οικονομική αυτοτέλεια, η οποία αποτυπώνεται, με τον σχηματισμό και τη διαχείριση ιδιαίτερη περιουσίας καθώς και την ιδιαίτερη διαχείριση των εσόδων και εξόδων των ΟΤΑ. (Χλέπας, 1994)

1.2 Ιστορική αναδρομή τοπικής αυτοδιοίκησης

Στην Ελλάδα ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα λέγαμε ότι έχει μακρά ιστορία που ξεκινάει από την αρχαία Αθήνα και ειδικότερα από την εποχή του Κλεισθένη, ο οποίος είχε χωρίσει την Αθηναϊκή Πολιτεία σε εκατό δήμους. Ο κάθε δήμος από αυτούς είχε την δική του διοικητική περιφέρεια, ξεχωριστή ονομασία, καθώς και τα δικά του διοικητικά όργανα, τα οποία εκλέγονταν από τους κατοίκους τους. Εκτός από την Αθήνα, οργάνωση σε δήμους υπήρχε και σε άλλες πόλεις όπως ήταν η Αίγινα, η Μίλητος, η Κάλυμνος κτλ. (Τάτσος, 1988)

Μετά την επανάσταση του 1821, με την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον Ιωάννη Καποδίστρια, η συγκρότηση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος αποτέλεσε σημαντική προτεραιότητα. Στόχος του Καποδίστρια ήταν η μετεξέλιξη των συστήματος των κοινοτήτων που υπήρχε επί τουρκοκρατίας και λειτουργούσε ως ένας μηχανισμός φοροδιαφυγής αλλά και διοικητικής οργάνωσης, σε θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης, κατά τρόπο όμοιο με τις υπόλοιπες χώρες της Ηπειρωτικής Ευρώπης. Ωστόσο, προκειμένου να γίνει αυτή η αλλαγή έπρεπε να ξεπεραστούν τα προβλήματα που προέκυπταν από τις αντιδράσεις των προεστών, πράγματα που δεν κατέστη εφικτό λόγω θανάτου του Καποδίστρια. (Χρυσανθάκης, 2015)

Αργότερα, την εποχή της βαυαρικής αντιβασιλείας, οι δήμοι που διαμορφώθηκαν διέφεραν από τις κοινότητες που υπήρχαν ως τότε και αντιστοιχούσαν σε ευρείες περιφέρειες, έχοντας οικονομική αυτοδυναμία και αρμοδιότητες που διευρύνονταν σε ιδιαίτερα σημαντικούς τομείς όπως ήταν η εκπαίδευση, η πρόνοια, η δημόσια τάξη. Οι σημαντικότεροι πόροι των δήμων κατά την ίδια περίοδο ήταν οι πρόσοδοι της δημοτικής περιουσίας, τα πρόστιμα που προέρχονται από τις αστυνομικές παραβάσεις, τους άμεσους δημοτικούς φόρους, οι άμισθες εργασίες που πραγματοποιήσουν οι πολίτες, ενώ σε περίπτωση ελλειμμάτων, υπήρχε και η δυνατότητα εσόδων από έρανο που γινόταν εντός των ορίων του δήμου. (Κοντογιώργης, 1986)

Αργότερα κατά μετά την έκπτωση του Όθωνα, παρόλο που συνεχίστηκε η διατήρηση των δήμων όπως αυτοί ήταν οργανωμένοι, προτάθηκε η ιδέα της δημοτικής αποκέντρωσης, στη βάση της οποίας αναγνωρίστηκαν χωριά ως

κοινότητες που δεν συνιστούσαν νέους ΟΤΑ αλλά ήταν όργανα δημοτικής αποκέντρωσης. Παρόλο που και αυτή η οργάνωση των δήμων δεν ήταν η ιδεατή, αυτοί αποτελούσαν ένα σύνθετο, πολιτικό, διοικητικό και κοινωνικό θεσμό, που είχε ενσωματωθεί η έννοια της κοινοτικής υπόστασης. Παράλληλα, οι δήμαρχοι την ίδια περίοδο ήταν ιδιαίτερα σημαντικοί πολιτικοί παράγοντες που ήταν σε θέση να επηρεάσουν την διαμόρφωση του κεντρικού πολιτικού συστήματος. (Σκιαδάς, 1994)

Αργότερα, η πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου είχε ως στόχο την συγκρότηση ενός σύγχρονου αστικού κράτους στο οποίο θα είχε ενισχυμένο ρόλο ο κοινοβουλευτισμός και επομένως το κέντρο της πολιτικής επιρροής θα έπρεπε να μεταφερθεί από τα τοπικά κέντρα εξουσίας στο κοινοβούλιο. Ως το πιο αποδοτικό μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν η διάσπαση των δήμων έτσι ώστε να απελευθερωθούν οι βουλευτές από τα τοπικά συστήματα επιρροής. Το 1912, έγινε η διάκριση σε δήμους και κοινότητες, όπου παρουσιάζονταν και διαφορετικές μορφές διοικητικής οργάνωσης των αγροτικών και των αστικών οικισμών. (Δένδιας, 1936) Για να ιδρυθεί ένας δήμος απαιτούνταν η πόλη να έχει πληθυσμός που ξεπερνά τις 10.000 άτομα, ή θα έπρεπε να είναι πρωτεύουσα νομού, ανεξάρτητα του πόσο πληθυσμό έχει. Όσον αφορά τις κοινότητες, η χωροθέτηση τους και η διάσπαση των δήμων αποτέλεσαν μονομερή ενέργεια της κυβέρνησης χωρίς να ληφθούν υπόψη τα τοπικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής και οι απόψεις των κατοίκων για αυτά. (Χρυσανθάκης, 2015)

Αρκετά χρόνια αργότερα, στη σύγχρονη Ελλάδα της μεταπολίτευσης πλέον, ασκήθηκε μια σειρά από νομοθετικές πρωτοβουλίες που είχαν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον νόμο Ν. 1416/1984, διαμορφώθηκε το κατάλληλο πλαίσιο για εκούσιες συνενώσεις πρωτοβάθμιων ΟΤΑ και υποστηρίχθηκε από ισχυρά οικονομικά κίνητρα με αναπτυξιακή διάσταση. Ταυτόχρονα ο συγκεκριμένος νόμος είχε ως στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δήμων και των κοινοτήτων, έτσι ώστε να καταφέρουν να αντιμετωπίσουν από κοινού τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να ετοιμαστούν με τον κατάλληλο τρόπο για την επικείμενη διοικητική συνένωση, ενώ μπορούσαν οι όμοροι ΟΤΑ να δημιουργήσουν αναπτυξιακούς συνδέσμους.

Δύο χρόνια αργότερα με τον νόμο Ν. 1622/1986, γίνεται μια δραστικότερη προσπάθεια που θα συνέβαλε στην επίλυση του προβλήματος της πολυδιάσπασης

των ΟΤΑ, καθώς εισάγεται η διαδικασία της σχεδιασμένης συνένωσης. Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο οι νέοι ΟΤΑ που θα διαμορφώνονταν θα έπρεπε να είναι οπωσδήποτε δήμοι, ενώ σε περίπτωση που τα 3/5 των ΟΤΑ της γεωγραφικής ενότητας αποφάσιζαν να συνενωθούν, εκπροσωπώντας άνω του 50% του πληθυσμού, τότε η συνένωση γινόταν υποχρεωτική και για τα υπόλοιπα 2/5 των ΟΤΑ. (Θεοδώρου, 1996)

Σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη των ΟΤΑ έδωσε και ο νόμος Ν. 1065/1980, όπου προσδιορίστηκε το πλαίσιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας των δήμων και των κοινοτήτων. Έτσι, οι δημοτικές επιχειρήσεις είτε ήταν υφιστάμενες είτε ήταν νεοιδρυθείσες, είχαν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα έχοντας ως στόχο την πραγματοποίηση εσόδων. Επίσης, ο νόμος Ν. 1069/1980, έδωσε τη δυνατότητα στους δήμους να διαχειριστούν το πρόβλημα που υπήρχε με την ύδρευση και την αποχέτευση, ενώ εξαίρεση αποτέλεσαν οι πόλεις της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και του Βόλου. Σύμφωνα με τον Ν. 1069/1980 συστάθηκαν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελή χαρακτήρα έχοντας ως σκοπό την άσκηση των αρμοδιοτήτων που σχετίζονταν με την κατασκευή και συντήρηση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης. (Χρυσανθάκης, 2015)

Μια σημαντική τομή για την τοπική αυτοδιοίκηση αποτέλεσε ο νόμος Ν. 2539/1997, όπου έμεινε γνωστός ως η μεταρρύθμιση Ι. Καποδίστριας και περιελάμβανε την συνένωση των ως τότε δήμων και κοινοτήτων, εξαιρώντας το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, φτάνοντας σε συνολικό αριθμό τους 1034. Στόχος του σχεδίου Ι. Καποδίστριας, ήταν να δημιουργηθούν αποτελεσματικές διοικητικές οντότητες, που θα χαρακτηρίζονταν από οικονομική αυτάρκεια και θα μπορούσαν να βρίσκουν ιδίους πόρους, ενώ θα διέθεταν την απαραίτητη διοικητική και τεχνική πληρότητα για την βέλτιστη εξυπηρέτηση του πολίτη. Προκειμένου να μην αλλοιωθεί η δυνατότητα αντιπροσώπευσης των κατοίκων των κοινοτήτων που καταργήθηκαν, δημιουργήθηκαν τα δημοτικά διαμερίσματα, των οποίων οι κάτοικοι μπορούσαν να εκλέξουν τους εκπροσώπους τους στο δημοτικό συμβούλιο. (Γεωργάκης Θ. , 2007)

Σημαντική ήταν η συμβολή στην περαιτέρω ανάπτυξη της τοπικής αυτοδιοίκησης του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, που εφαρμόστηκε το 2006, ο οποίος θα πρέπει να επισημάνουμε παρά την ψήφιση του Καλλικράτη το 2010, όπως θα δούμε και

στην συνέχεια δεν έπαψε να βρίσκεται σε ισχύ. Ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων εισήγαγε σημαντικές καινοτομίες όπως είναι η συστηματοποίηση των αρμοδιοτήτων των Δήμων και των Κοινοτήτων για να μην υπάρχουν επικαλύψεις και η διαμόρφωση εγγυήσεων κοινωνικού ελέγχου της τοπικής εξουσίας. Έτσι οι δημότες απέκτησαν τη δυνατότητα να υποβάλουν αναφορές και ερωτήσεις προς τα όργανα του Δήμου και της Κοινότητας. Παράλληλα, τέθηκε σε ισχύ η «Χάρτα Δικαιωμάτων του Δημότη», όπως και ο «Οδηγός του Δημότη» και υποχρεωνόταν η δημοτική αρχή να προβαίνει στον απαραίτητο «απολογισμό πεπραγμένων» σε δημόσια συνεδρίαση. Αξιόλογη ήταν η συνεισφορά του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων στο κοινωνικό έργο των ΟΤΑ, καθώς έδινε τη δυνατότητα λήψης ειδικής μέριμνας προς τις πληθυσμιακές ομάδες που αντιμετώπιζαν δυσκολίες, όπως είναι οι πολύτεκνοι, οι άποροι και τα άτομα με αναπηρίες. Ταυτόχρονα, ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, φρόντιζε να θωρακίσει την οικονομική λειτουργία των ΟΤΑ καθώς πρότεινε την εξυγίανση των δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων που αποτελούσαν σημαντικά αίτια οικονομικών ατασθαλιών για μεγάλο αριθμό δήμων. (Χρυσανθάκης, 2015)

1.3 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης

Η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης- πρόγραμμα Καλλικράτης – νόμος Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010), είχε ως αντικείμενο την αναδιάρθρωση της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης δημιουργώντας λιγότερους αλλά ισχυρότερους δήμους σε όλη τη χώρα. Οι δήμοι αυτοί δημιουργήθηκαν λαμβάνοντας υπόψη ότι θα λειτουργήσουν με σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και με την βοήθεια της τεχνολογίας, έτσι ώστε να καταφέρουν να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερα πολύπλοκες απαιτήσεις της εποχής. Στόχος του Καλλικράτη ήταν οι δήμοι που διαμορφώθηκαν να είναι σε θέση σε σύντομο χρονικό διάστημα να υιοθετήσουν σύγχρονα συστήματα λογιστικής διαχείρισης, δείκτες αποδοτικότητας και διοίκησης ανθρώπινων πόρων. Επίσης, στόχος του προγράμματος Καλλικράτης είναι οι δήμοι να αποτελέσουν ισχυρές μονάδες τοπικής ανάπτυξης και παράλληλα να καταφέρουν να είναι αποτελεσματικότεροι και πιο παραγωγικοί αναφορικά με τις υπηρεσίες που καλούνται να προσφέρουν στους πολίτες και ιδίως σε θέματα που άπτονται της καθημερινής τους ζωής. Παράλληλα, η

εφαρμογή του Καλλικράτη αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη και των θεσμών ενώ ενισχύει την επαφή του πολιτικού προσωπικού των ΟΤΑ με τον πολίτη. (Υπουργείο Εσωτερικών , 2010)

Μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη, τον πρώτο βαθμό της αυτοδιοίκησης συνιστούν πλέον μόνο οι δήμοι, ενώ ο θεσμός της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης καταργείται και την θέση του καταλαμβάνει η αιρετή Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση. Ο αριθμός των δήμων και των νομικών προσώπων που υπάγονται στους δήμους μειώνεται κατά 2/3 περίπου και πλέον ο νέος αυτοδιοικητικός χάρτης της χώρας αποτελείται πλέον από 325 δήμους, 13 αιρετές περιφερειακές αυτοδιοικήσεις και 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση, η περιφέρεια και η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση αποτελούν αυτοτελή συστήματα διοίκησης, τα οποία έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες και λειτουργίες. Άλλο ένα χαρακτηριστικό που υπάρχει στον Καλλικράτη, είναι ότι αυξάνεται ο χρόνος θητείας των αυτοδιοικητικών οργάνων ο οποίος αυξήθηκε από τα τέσσερα χρόνια στα πέντε χρόνια. (Γεωργάκης Θ. , 2016)

Προκειμένου να γίνει η οριοθέτηση των νέων διοικητικών ορίων των δήμων, σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης, χρησιμοποιήθηκαν ορθολογικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία ήταν σε πλήρη ταύτιση με το άρθρο 101, παράγραφος 2 του Συντάγματος. Ειδικότερα, εφαρμόστηκαν επτά είδη κριτηρίων που είναι τα ακόλουθα:

- Πληθυσμιακά κριτήρια, όπου λαμβάνονταν υπόψη ο αριθμός των κατοίκων του υπό δημιουργία δήμου, η πληθυσμιακή πυκνότητα καθώς και η κατανομή των κατοίκων.
- Κοινωνικά κριτήρια, όπου εξετάζονταν το μέσο μέγεθος του κάθε νοικοκυριού, οι μορφωτικοί δείκτες που επικρατούσαν στην περιοχή, όπως επίσης συνυπολογίζονταν και το ποσοστό των αλλοδαπών που ζούσαν στον υπό διαμόρφωση δήμο.
- Οικονομικά κριτήρια, που σχετίζονται με την απασχόληση, τη δομή της απασχόλησης, δηλαδή σε ποιον τομέα της οικονομίας απασχολούνται κυρίως οι εργαζόμενοι. Επίσης, λαμβάνονταν υπόψη και η εργασιακή κινητικότητα, κατά πόσο δηλαδή οι εργαζόμενοι είχαν τη δυνατότητα να αλλάξουν εργασία εντός της συγκεκριμένης περιοχής, και τέλος

λαμβάνονταν υπόψη ένας ακόμα σημαντικός οικονομικός παράγοντας, το εισόδημα των κατοίκων και δινόταν έμφαση στην πηγή προέλευσής του.

- Γεωγραφικά κριτήρια, που αφορούν το σχήμα του δήμου, δηλαδή αν είναι ορεινός ή πεδινός, την ευκολία στην πρόσβαση, τα διαθέσιμα και υπό ανάπτυξη δίκτυα υποδομών της περιοχής.
- Αναπτυξιακά κριτήρια, όπως είναι η δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και ευρύτερα οι προοπτικές της τοπικής ανάπτυξης, η ύπαρξη ή όχι ερευνητικών φορέων και φορέων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και η συμμετοχή σε Εθνικά και Ευρωπαϊκά Προγράμματα.
- Πολιτιστικά και ιστορικά κριτήρια, π.χ. αν στον υπό διαμόρφωση δήμο υπάρχει κάποια αρχαία πόλη με βαρύνουσα σημασία.
- Χωροταξικά κριτήρια. (Υπουργείο Εσωτερικών , 2010)

1.4 Οι αρμοδιότητες των Δήμων

Ο Καλλικράτης έδωσε τη δυνατότητα αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση, έχοντας ως βασικό στόχο τον περιορισμό του κράτους στις επιτελικές λειτουργίες που θα πρέπει να ασκεί. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η μεταφορά των αρμοδιοτήτων έγινε ή προβλεπόταν να γίνει με τους αντίστοιχους πόρους και την αντίστοιχη μεταφορά προσωπικού στους υπηρεσίες αυτές.

Οι νέες αρμοδιότητες των δήμων όπως προσδιορίστηκαν από τον Καλλικράτη αφορούν:

- Εντοπισμένες πολεοδομικές εφαρμογές και έκδοση οικοδομικών αδειών.
- Ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών αλλά και της εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων.
- Τον τομέα της κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας.
- Την έκδοση επαγγελματικών αδειών για μια σειρά από επαγγέλματα.
- Τους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας.
- Την εκτέλεση έργων και στην διασφάλιση των συγκοινωνιακών υποδομών.

- Την προστασία της δημόσιας υγείας, συμπεριλαμβάνοντας και την μεταφορά ορισμένων δραστηριοτήτων από τις ΔΥΠΕ και ιδίως τις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.
- Την παιδεία και ιδίως τη δια βίου μάθηση και την υποστήριξη των σχολικών υποδομών.
- Την οργάνωση, λειτουργία και εποπτεία των λαϊκών αγορών. (Ίδρυμα Μεσοστασιακών Μελετών , 2012)

Επίσης θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Καλλικράτης λαμβάνει υπόψη του τη νησιωτικότητα, έτσι ώστε να μπορεί ο δημότης των συγκεκριμένων δήμων να έχει πρόσβαση σε όλες τις αναγκαίες σε αυτών υπηρεσίες χωρίς να χρειάζεται να μετακινείται σε άλλα νησιά ή στην ηπειρωτική Ελλάδα. (Χρυσανθάκης, 2015)

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού πρώτου βαθμού έχουν τη δυνατότητα να συγκροτούν Νομικά Πρόσωπα, των οποίων ο σκοπός και η δραστηριότητα μπορεί να διαφέρει. Προκειμένου να ιδρυθούν τα εν λόγω Νομικά Πρόσωπα, απαιτείται απόφαση από το Δημοτικό Συμβούλιο και έκδοση προεδρικού διατάγματος από τον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ενώ σε σύσταση ιδρύματος απαιτείται και Προεδρικό Διάταγμα από τον αντίστοιχο με το αντικείμενο Υπουργό. Με τον Καλλικράτη δίνεται η δυνατότητα στους δήμους να ιδρύουν δημοτικές και διαδημοτικές επιχειρήσεις ή ακόμα και μεικτές επιχειρήσεις στις οποίες συμμετέχουν και ιδιώτες, όπου μπορεί να είναι ανώνυμες εταιρείες ή συνεταιρισμοί, έτσι ώστε να μπορούν να εξυπηρετούν κοινωφελής πολιτιστικούς ή επιχειρηματικούς σκοπούς. Για να μπορέσει να δημιουργηθεί μια επιχείρηση τέτοιου τύπου θα πρέπει να υπάρχει απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου καθώς και κανονιστική πράξη του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Επιπλέον, για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα με τις πολυάριθμες δημοτικές επιχειρήσεις, ο Καλλικράτης όρισε ότι σε κάθε δήμο θα μπορεί να υπάρχει μια κοινωφελής επιχείρηση, μια δημοτική επιχείρηση ύδρευσης και αποχέτευσης, μια επιχείρηση ειδικού σκοπού για την λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού και τέλος μια ακόμη Ανώνυμη Εταιρεία με την προϋπόθεση ότι υπήρχε σε Δήμο, ο οποίος συνενώθηκε για να σχηματιστεί κάποιος νέος δήμος. (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015)

1.5 Όργανα των Δήμων

Το άρθρο 7 του νόμου Ν. 3852/2010 προσδιορίζει τα όργανα των δήμων τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Το Δημοτικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται για πέντε χρόνια και περιλαμβάνει από 13 έως 49 μέλη ανάλογα με τον πληθυσμό του δήμου, ενώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Καλλικράτης προβλέπει ότι οι εκλογές για την ανάδειξη της νέας δημοτικής αρχής γίνεται ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές. Το δημοτικό συμβούλιο εκλέγει τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στο Δημοτικό Συμβούλιο εκτός από τους εκλεγμένους δημοτικούς συμβούλους συμμετέχουν και οι πρόεδροι των τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων, καθώς και οι εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων.
- Η Οικονομική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τον Δήμαρχο και τον αρμόδιο Αντιδήμαρχο Οικονομικών, καθώς και από έξι έως δέκα άτομα ανάλογα με τον αριθμό των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου.
- Η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, που δημιουργείται σε δήμους μεγαλύτερους των 10.000 κατοίκων. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής είναι κυρίως γνωμοδοτικές και αφορούν τα θέματα που σχετίζονται με τις άδειες των καταστημάτων και των επιχειρήσεων. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι τόσο στην Οικονομική Επιτροπή, όσο και στην Επιτροπή Ποιότητα Ζωής, συμμετέχουν και μέλη των αντιπολιτευόμενων παρατάξεων, ο αριθμός των οποίων προσδιορίζεται με βάση τον αριθμό των μελών.
- Η Εκτελεστική Επιτροπή. Πρόκειται για θεσμό που δημιουργείται εφόσον υπάρχει πάνω από ένας Αντιδήμαρχος και περιλαμβάνει τον Δήμαρχο καθώς και τους Αντιδημάρχους. Η εκτελεστική επιτροπή εισήχθη με τον Καλλικράτη.
- Ο Δήμαρχος (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015)

1.6 Καινοτομίες που εισήγαγε ο Καλλικράτης

1.6.1 Υπηρεσίες προς τους πολίτες

Ο Καλλικράτης, ως νομοθέτημα θέτει την εξυπηρέτηση του πολίτη ως προτεραιότητα. Για το λόγο αυτό, εκτός των άλλων παρέχει τη δυνατότητα παροχής διοικητικής βοήθειας από το σπίτι, μέσω της σύστασης αυτοτελούς γραφείου, έτσι ώστε να μπορούν να εξυπηρετηθούν τα άτομα τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στους δήμους ή στα ΚΕΠ. Παράλληλα, οι δήμοι μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη αναλαμβάνουν αρμοδιότητες που σχετίζονται με την καθημερινότητα και την εξυπηρέτηση του πολίτη. Οι ισχυροί δήμοι που έχουν δημιουργηθεί στοχεύουν στην αποτελεσματική άσκηση του συνόλου των αρμοδιοτήτων, ενώ η άσκηση της κάθε αρμοδιότητας γίνεται σε ένα επίπεδο, χωρίς να διασπάται. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στον πολίτη να εξυπηρετείται σε ένα σημείο, χωρίς να χρειάζεται να δαπανά χρόνο και να ταλαιπωρείται. (Χρυσανθάκης, 2015)

1.6.2 Ο θεσμός του Συμπαραστάτη του Δημότη

Ο θεσμός του Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης εισήχθη για πρώτη φορά στην λειτουργία των δήμων με τον Καλλικράτη τον 2010. Πρόκειται ουσιαστικά για τον «Δημοτικό Συνήγορο του Πολίτη», κατά τα επιτυχημένα πρότυπα άλλων χωρών. Για παράδειγμα στην Αγγλία υπάρχει ως θεσμός εδώ και χρόνια με την ονομασία Local Government Ombudsman και στην Ιταλία υπάρχει ως θεσμός με το όνομα Difensori Civici Regionali, ενώ υπάρχει και σε άλλες χώρες όπως τη Γερμανία, τη Σουηδία και την Ολλανδία. Οι αρμοδιότητες του έλληνα Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης, έχει ως αρμοδιότητα την επίλυση των διαφορών και των διενέξεων των πολιτών με τον αυτοδιοικητικό οργανισμό, ενώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στερείται αρμοδιοτήτων συγκριτικά με τον θεσμό του Συμπαραστάτη του Δημότη σε άλλες χώρες. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία και απαιτείται για την εκλογή του αυξημένη πλειοψηφία των 2/3 των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου. (Λαδιάς, 2014)

1.6.3 Μηχανισμοί εποπτείας, ελέγχου και διαφάνειας

Για την εποπτεία και τον έλεγχο των ΟΤΑ, δημιουργείται «Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ», που βρίσκεται στις έδρες των επτά Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Οι αρμοδιότητες της συγκεκριμένης υπηρεσίας σχετίζονται με τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ για τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών. Η συγκεκριμένη υπηρεσία είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση και χαρακτηρίζεται από διοικητική αυτοτέλεια. Το εύρος των ελέγχων της υπηρεσίας αφορά πράξεις κανονιστικού περιεχομένου, αναθέσεις έργων, μελετών και προμηθειών, πράξεις που αφορούν την αγορά και εκποίηση ακινήτων, την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, την επιβολή φόρων, τελών και δικαιωμάτων, τη σύναψη συμβάσεων, τη σύναψη δανείων, τη διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος καθώς και την διαδικασία κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επίσης, η εν λόγω υπηρεσία μπορεί να ελέγχει τις πράξεις των δημοτικών επιχειρήσεων, ενώ προϊστάμενός της είναι ο Ελεγκτής Νομιμότητας. (Χρυσανθάκης, 2015), (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015)

1.6.4 Στελέχωση των υπηρεσιών της αυτοδιοίκησης

Όσον αφορά τις προσλήψεις νέου προσωπικού όπου καθίσταται αναγκαίο, γίνονται αφού πρώτα εξαντληθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθεί το υπάρχον προσωπικό και αφού πρώτα εξετασθεί η δυνατότητα μετατάξεων του προσωπικού που πλεονάζει. Οι προσλήψεις του προσωπικού γίνονται από τον ΑΣΕΠ. Προκειμένου οι ΟΤΑ να μπορέσουν να λειτουργήσουν με αποδοτικό τρόπο, από 1.1.2011 υποχρεώθηκαν να λειτουργήσουν με πρότυπους κανονισμούς για την βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού τους. (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015)

Οι δήμοι που δημιουργήθηκαν με τον Καλλικράτη, έπρεπε μέχρι τις 31.12.2012 να εντάξουν στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας τις υπηρεσιακές μονάδες που θα είχαν τα εξής αντικείμενα:

- Προγραμματισμού και Ανάπτυξης
- Οικονομική υπηρεσία

- Τεχνική υπηρεσία
- Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- Διαφάνειας
- Νομικής υποστήριξης
- Διοίκησης-Διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού
- Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων
- Περιβάλλοντος-Πολιτικής Προστασίας
- Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Νέας Γενιάς
- Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας (εφόσον υπάρχουν αντίστοιχες δραστηριότητες στην περιοχή). (Πετράκος & Ψυχάρης, 2016)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Αναδιοργάνωση δομών του δήμου

2.1 Οργάνωση, αξιολόγηση και αναδιοργάνωση διοικητικών υπηρεσιών

Πριν αναφερθούμε στην αναδιοργάνωση των διοικητικών δομών ενός ΟΤΑ, θα παρουσιάσουμε τις βασικές κατευθύνσεις που αφορούν την οργάνωση των δημοτικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, οι βασικές κατευθύνσεις που προέκυψαν μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη, ήταν οι ακόλουθες:

- Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών με σαφήνεια.
- Η δημιουργία δομών που θα ήταν αναγκαίες με τα ελάχιστα επίπεδα ιεραρχίας.
- Αποφυγή του κατακερματισμού και της πολυδιάσπασης των υπηρεσιών.
- Χωρική αποκέντρωση των υπηρεσιών του δήμου.
- Κάλυψη των ανώτερων θέσεων της διοικητικής πυραμίδας του δήμου (Γενικός Γραμματέας, Γενικός Διευθυντής)
- Δημιουργία οργανικών θέσεων εξειδικευμένου προσωπικού τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης (Π.Ε. και Τ.Ε.)
- Ανάπτυξη μηχανισμών που έχουν ως στόχο την συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των υπηρεσιών.
- Συντονισμός και επίτευξη συμπληρωματικότητας μεταξύ των δημοτικών υπηρεσιών με τα ΝΠΔΔ και τις δημοτικές αρχές. (Λίτσος, 2010)

Προκειμένου να μπορεί να γίνουν προτάσεις αναδιάρθρωσης των δημοτικών υπηρεσιών ενός δήμου, θα πρέπει πρώτα να γίνει αξιολόγηση των υπαρχόντων δομών του δήμου. Η αξιολόγηση αυτή των παρεχόμενων υπηρεσιών, θα λέγαμε ότι διαρθρώνεται σε τρία επίπεδα, την αποδοτικότητα, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, η αποδοτικότητα σχετίζεται με το κόστος παροχής μιας υπηρεσίας ανά μονάδα της υπηρεσίας, με τον αριθμό των παρεχόμενων υπηρεσιών ανά κάποιο χρονικό διάστημα καθώς και με τον χρόνο παροχής της υπηρεσίας. Αναφορικά με την ποιότητα αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης-συμμόρφωσης των ποιοτικών προτύπων παροχής υπηρεσιών, ο βαθμός στον οποίο ικανοποιούνται οι ωφελούμενοι όπως και ο βαθμός ικανοποίησης των εμπλεκόμενων

στελεχών. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης των προαποφασισμένων στόχων παροχής της υπηρεσίας, ο βαθμός ικανοποίησης των ωφελουμένων όπως και το ποσοστό-βαθμός επίλυσης του προβλήματος που βρίσκεται προς επίτευξη.

Προκειμένου να γίνει η αξιολόγηση της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΟΤΑ, απαιτείται να υπάρχουν και ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Όσον αφορά τα ποσοτικά δεδομένα, αυτά μπορεί να είναι ο αριθμός των πιστοποιητικών που δόθηκαν, ο αριθμός των παρεχόμενων υπηρεσιών, ο αριθμός των αιτήσεων για συμμετοχή στο πρόγραμμα, το ύψος του προϋπολογισμού που διατέθηκε για την εφαρμογή της συγκεκριμένης πολιτικής και ο αριθμός των ωφελούμενων ενός προγράμματος. Από την άλλη, ως ποιοτικά δεδομένα, μπορούν να χαρακτηριστούν ο βαθμός ικανοποίησης των ωφελούμενων ενός προγράμματος, ο βαθμός ικανοποίησης των πολιτών από τις υπηρεσίες που παρέχονται από τους ΟΤΑ. (Πλυμάκης, Εργαλεία αξιολόγησης της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΟΤΑ , 2017)

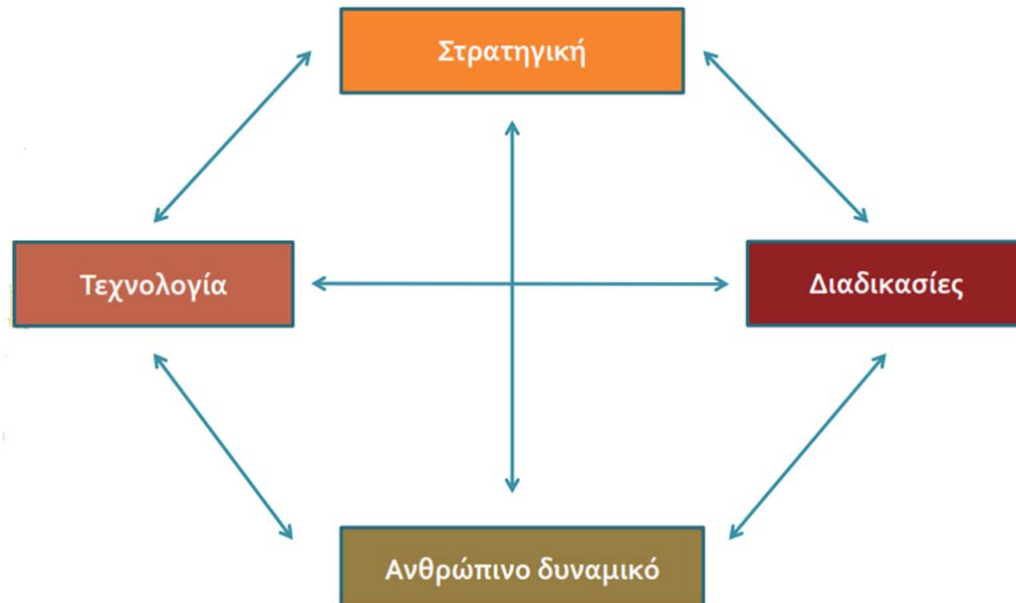
Για την αξιολόγηση της οργανωτικής δομής των ΟΤΑ εξετάζεται η οργανωτική δομή, το ανθρώπινο δυναμικό καθώς και η παροχή υπηρεσιών. Όσον αφορά την οργανωτική δομή του φορέα, εξετάζεται η κατανομή των αρμοδιοτήτων, η άσκηση των αρμοδιοτήτων καθώς και η επικοινωνία και ο συντονισμός που υπάρχει μεταξύ των οργανωτικών μονάδων. Σχετικά με το ανθρώπινο δυναμικό, εξετάζεται η άσκηση αρμοδιοτήτων, η πλήρωση των θέσεων εργασίας, οι δεξιότητες και τα προσόντα που διαθέτει το ανθρώπινο δυναμικό όπως και οι απόψεις που εκφράζει. Στην παροχή υπηρεσιών, αξιολογείται ο σχεδιασμός των υπηρεσιών, οι διαδικασίες παροχής, ο συντονισμός της παροχής υπηρεσιών, όπως και η παρακολούθηση εκροών και αποτελεσμάτων. (Πλυμάκης, Αξιολόγηση της επιχειρησιακής ικανότητας και βιωσιμότητα των αλλαγών, 2017)

Σύμφωνα με τους (Neilson, Estupinan, & Sethi, 2015) ένας οργανισμός ενδέχεται να εμφανίσει προβλήματα, δυσλειτουργίες και χαμηλή αποτελεσματικότητα για μια σειρά από λόγους. Η αλλαγή στη δομή ενός οργανισμού θα πρέπει να γίνει στο τέλος, εφόσον έχουν διερευνηθεί άλλοι παράγοντες και στοιχεία τα οποία επιδρούν σε αυτή την κατάσταση και χρειάζονται ορισμένες αλλαγές. Στις περιπτώσεις που γίνεται μεμονωμένα αλλαγή του οργανογράμματος, χωρίς να έχουν γίνει οι άλλες ενέργειες, ακόμα και αν παρατηρηθεί προσωρινή αλλαγή και βελτίωση στην λειτουργία του

οργανισμού σε σύντομο χρονικό διάστημα ο οργανισμός θα βρεθεί στην κατάσταση που ίσχυε μέχρι πρότινος.

Το σχήμα 1, παρουσιάζει τη στρατηγική απλούστευσης των λειτουργιών και υπηρεσιών ΟΤΑ.

Σχήμα 1: Στρατηγική απλούστευσης λειτουργιών και υπηρεσιών ΟΤΑ

Πηγή: Πλυμάκης (2017)

2.2 Καλή πρακτική-Σημείο εξυπηρέτησης κατοίκων

Αυτή η καλή πρακτική είναι ένα παράδειγμα οργανωτικής αλλαγής στον δήμο της Rzeszow στην Πολωνία. Ο εν λόγω Δήμος δημιούργησε εξωτερικά σημεία παροχής υπηρεσιών για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Ήδη από το 2011 ξεκίνησαν τέσσερα τέτοια σημεία σε εύκολα προσβάσιμα εμπορικά κέντρα τα οποία διαθέτουν εκτεταμένο χώρο στάθμευσης, προσαρμόζοντας τα στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Στις εν λόγω υπηρεσίες περιλαμβάνονται η έκδοση δελτίων ταυτότητας, η έκδοση της άδειας οδήγησης, η ταξινόμηση των οχημάτων, η βοήθεια με επίσημες εφαρμογές καθώς και η παροχή πληροφοριών για τις τοπικές εκδηλώσεις. Αυτή η πρωτοβουλία της τοπικής

αυτοδιοίκησης ήρθε να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη και σχετίζονταν με την τοποθεσία, τις ώρες λειτουργίας και το εύρος των προσφερόμενων υπηρεσιών. Κατά αυτόν τον τρόπο οι άνθρωποι, είχαν τη δυνατότητα να επισκεφτούν τα συγκεκριμένα σημεία καθώς θα εκτελούσαν τις καθημερινές τους δραστηριότητες, όπως είναι τα ψώνια, η διασκέδαση ή τα αθλήματα στα οποία συμμετείχαν. Στόχος του συγκεκριμένου εγχειρήματος αποτέλεσε η βελτίωση της ποιότητας των κατοίκων και η απλοποίηση του χειρισμού των θεμάτων που απασχολούσαν τους πολίτες και η παροχή ολοκληρωμένης εξυπηρέτησης προς αυτούς.

Ιδιαίτερα θα πρέπει να σταθούμε στο ότι τα σημεία εξυπηρέτησης των κατοίκων είναι ανοιχτά έξι ημέρες την εβδομάδα, από Δευτέρα έως Σάββατο 10 το πρωί με 6 το απόγευμα. Επίσης, με τα σημεία εξυπηρέτησης των κατοίκων, μπορούν να εξυπηρετηθούν με καλύτερο τρόπο τα άτομα με αναπηρίες, οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες, τα παιδιά, καθώς και άλλες ειδικές ομάδες του πληθυσμού. Οι δυνατότητες που παρείχαν τα επίσημα σημεία εξυπηρέτησης, με άλλα είδη δραστηριοτήτων, έδωσαν τη δυνατότητα στους κατοίκους να εξοικονομήσουν χρόνο και οικονομικούς πόρους, ενώ αποτέλεσαν και ένα από τα εργαλεία για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, αφού μειώθηκε ο αριθμός των μετακινήσεων προς τις κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου. Τέλος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι για την επιτυχία του εγχειρήματος καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινότητας, καθώς πριν τη δημιουργία αυτών προηγήθηκε διαβούλευση με τους κατοίκους σχετικά με την σκοπιμότητα και τα οφέλη αυτής της καινοτομίας. (URBACT , 2017)

2.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση στους ΟΤΑ

«Ως ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government), ορίζεται η συστηματική χρήση της πληροφορικής σε συνδυασμό με τις εφαρμογές των σχετικών σύγχρονων τεχνολογιών εντός του χώρου της Δημόσιας Διοίκησης ή του ευρύτερο χώρου της οργανωμένης πολιτείας με βάση το θεσμικό πλαίσιο που ορίζεται κάθε φορά». Επιπλέον, μέρος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης συνιστούν οι οργανωμένες με σύγχρονες μεθόδους παραγωγικές δραστηριότητες του οικονομικού συστήματος, που

έχουν άμεση ή έμμεση συσχέτιση με τις υπηρεσίες e-government της Δημόσιας Διοίκησης ή της Αυτοδιοίκησης. Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα προηγούμενα χρόνια ήταν να προάγει διαρκώς την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, έτσι ώστε να μπορεί ο πολίτης να συμμετέχει στα κοινά μέσω των ηλεκτρονικών συστημάτων. (Λαδιάς, 2014)

Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, μπορούν συμβάλλουν στην εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης με τους ακόλουθους τρόπους:

- Την χρήση τους στην παροχή υπηρεσιών προς τους κατοίκους, τους επισκέπτες αλλά και τις επιχειρήσεις.
- Την χρήση των Τεχνολογικών Πληροφορικής Επικοινωνιών στις λειτουργίες που αφορούν την βελτίωση, την αποδοτικότητα και την λογοδοσία του δήμου.
- Την προώθηση μιας κουλτούρας καινοτομίας, που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό αναπτυξιακό παράγοντα. (Γάκης, 2011)

Η Ευρώπη το 2006 ανακοίνωσε το Σχέδιο Δράση i-2010 που αφορούσε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την επιτάχυνση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης προς όφελος όλων των κρατών μελών. Οι πέντε προτεραιότητες που τέθηκαν για το συγκεκριμένη πολιτική αφορούσαν:

- Την πρόσβαση στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση για όλους.
- Την αυξημένη αποτελεσματικότητα.
- Τις υπηρεσίες με ισχυρό αντίκτυπο.
- Την εφαρμογή των εργαλείων-κλειδιών βελτιστοποίησης (όπου π.χ. περιλαμβάνεται η ηλεκτρονική θεώρηση των εγγράφων).
- Την αυξανόμενη συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. (Λαδιάς, 2014)

Όσον αφορά την Ελλάδα, από το 2011 με τον νόμο Ν. 3979/2011, θεσπίστηκε το νομικό πλαίσιο που ρύθμιζε τον τρόπο λειτουργίας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Με τον νόμο αυτό καθορίστηκαν τα πλαίσια αλληλεπίδρασης μεταξύ της κυβέρνησης, των επιχειρήσεων και των πολιτών. (Λαδιάς, 2014) Προκειμένου να ενισχυθεί η αποδοτικότητα της παροχής υπηρεσιών ο νομοθέτης μεταξύ άλλων προσδιόρισε τα ακόλουθα:

- Δίνεται η δυνατότητα κοινής χρήσης Τεχνολογικών Πληροφορικής και Επικοινωνιών από τους φορείς του δημοσίου, συμβάλλοντας κατά αυτόν τον τρόπο στην σημαντική εξοικονόμηση πόρων.
- Προβλέπεται η δημιουργία και τήρηση μητρώου των πληροφοριακών και επικοινωνιακών υποδομών και συστημάτων, του λογισμικού και των αρχείων που χρησιμοποιούνται. Στο εν λόγω μητρώο διατηρούνται όλες οι αναγκαίες λεπτομέρειες που αφορούν τις άδειες χρήσης και εκμετάλλευσης και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που συνοδεύουν το ψηφιακό υλικό.
- Προκειμένου να επιτευχθεί εξοικονόμηση πόρων και να μεγιστοποιηθεί η αποδοτικότητα, θα πρέπει ο κάθε φορέας του δημοσίου, να διερευνά τη δυνατότητα αξιοποίησης λογισμικού, υποδομών και πληροφοριακών συστημάτων από άλλους δημόσιους φορείς.
- Για κάθε πρόγραμμα λογισμικού που παραδίδεται από ιδιώτη προμηθευτή προς το δημόσιο, θα πρέπει να παραδίδεται και ο πηγαίος κώδικας καθώς και οι κανόνες που διέπουν τη λειτουργία του.
- Προβλέπεται από το θεσμικό πλαίσιο η δημιουργία αποθετηρίου πληροφοριών και προϊόντων λογισμικού του δημοσίου τομέα για την αξιοποίηση των υφιστάμενων προϊόντων λογισμικού προς όφελος του συνόλου των φορέων. (Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2014)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι κοινωνικές υπηρεσίες από τους Δήμους

3.1 Κοινωνική πολιτική στην τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας χρηματοδοτούνται από δύο πωλώνες, τόσο από εθνικούς πόρους, όσο και από ορισμένους τοπικούς πόρους. Οι δαπάνες που καταγράφονται για τις κοινωνικές πολιτικές συνιστούν μέρος της πολιτικής που ακολουθεί ο κάθε δήμος, ενώ υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησης πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έγινε για παράδειγμα με το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα το 2014 σε μερικούς δήμους της χώρας πιλοτικά. (Σκαμνάκης Χ. , 2017)

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι αδυναμίες επιδεινώνονται, καθώς οι πολιτικές λιτότητας δεν αφήνουν περιθώρια για μεγάλες δαπάνες στο κομμάτι των κοινωνικών υπηρεσιών, ιδίως για μικρούς δήμους, οι οποίοι διαθέτουν περιορισμένους πόρους. Θα πρέπει να επισημάνουμε, ότι στην Ελλάδα, οι πόροι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης εξαρτώνται κατά πολύ μεγάλο βαθμό από το κράτος και τους κεντρικούς μηχανισμούς, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ιδιαίτερα μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης πρωτοβουλιών και τοπικών παρεμβάσεων. Έτσι, από τους ΟΤΑ, καθίσταται αναγκαίο να σχεδιάζουν με προσοχή και ακρίβεια τις προτεραιότητες των παρεμβάσεων που πρόκειται να εφαρμόσουν. Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί στους ΟΤΑ στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι ότι το 2005, το ποσοστό κοινωνικής προστασίας στο σύνολο των δαπανών των ΟΤΑ ήταν 7%, ενώ το 2015 το ποσοστό αυτό κυμαίνεται στο 4,51%. (Σκαμνάκης & Χάρδας, 2017)

Αποτέλεσμα της περιορισμένης χρηματοδότησης των κοινωνικών δομών, είναι να αντιμετωπίζονται σοβαρά προβλήματα σε τοπικό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα η λειτουργία νέων κοινωνικών υπηρεσιών και περαιτέρω ανάπτυξη των υπαρχόντων φαντάζει αδύνατη. Από την άλλη οι δαπάνες που διατίθενται αφορούν κυρίως ανελαστικές δαπάνες και λειτουργικά έξοδα των δομών αυτών.

Λόγω της οικονομικής κρίσης, έχει αλλάξει και ο τρόπος κατανομής των περιορισμένων πόρων των ΟΤΑ που αφορούν την κοινωνική πολιτική, καθώς έχει παρατηρηθεί αύξηση τα έξοδα που αφορούν τη λειτουργία συσσιτίων και των βοηθημάτων απορίας. Παράλληλα, δεν μπορούμε να παραλείψουμε τις συνέργειες για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής που έχουν αναπτύξει οι ΟΤΑ, με φορείς όπως ΜΚΟ και την εκκλησία, προκειμένου να πολλαπλασιάζουν τον αντίκτυπο των δράσεων τους. (Psycharis, Zoi, & Plioroulou, 2016)

3.2 Οργάνωση κοινωνικών υπηρεσιών από τους Δήμους

Είναι γεγονός ότι τουλάχιστον κατά το παρελθόν, το μοντέλο παροχής κοινωνικών υπηρεσιών από τους δήμους παρουσίαζε σημαντικές αδυναμίες, οι οποίες αφορούν κυρίως την έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονταν σε κατάσταση ανάγκης και κοινωνικού αποκλεισμού. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό ήταν η απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Ωστόσο, σύμφωνα με τον νόμο Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α'/2010)-Πρόγραμμα Καλλικράτης, διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο για τον τομέα της κοινωνικής προστασίας στους δήμους.

Το άρθρο 94, του νόμου Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α'/2010) « Πρόσθετες αρμοδιότητες Δήμων», στο άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα ε' («Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης»), προστέθηκαν οι ακόλουθες αρμοδιότητες που αφορούσε τους τομείς κοινωνικής προστασίας.

- Η εφαρμογή των προγραμμάτων εμβολιασμού και η διενέργειά τους.
- Η τήρηση των κανόνων υγιεινής τόσο των δημοσίων, όσο και των ιδιωτικών σχολείων.
- Η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι οι ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί καθώς και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών.
- Η εποπτεία των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων όπως και η έγκριση του προϋπολογισμού τους, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιχορηγήσεων που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.

- Η οικονομική ενίσχυση των αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν την κοινωνική κατοικία, όπως και η επιβολή των κυρώσεων που σχετίζονται με τις παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.
- Ο διορισμός των μελών διοικητικού συμβουλίου, η εποπτεία και η ρύθμιση των θεμάτων λειτουργίας των ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού, όπως είναι για παράδειγμα τα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας, οι Παιδικοί Σταθμοί κτλ.
- Ο ορισμός ιατρών για την εξέταση των επαγγελματιών και των εργαζομένων στα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για την χορήγηση βιβλιαρίων υγείας.
- Η χορήγηση της κάρτας αναπηρίας μετά από την αντίστοιχη γνωμοδότηση της αρμόδιας υπηρεσίας πιστοποίησης αναπηρίας.
- Η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.
- Η καταβολή των επιδομάτων, σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους, παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους να εργαστούν, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση, απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και στις υπόλοιπες κατηγορίες ατόμων που χρήζουν κοινωνική προστασία όπως αυτό ορίζεται στο ν.δ. 57/1973 (ΦΕΚ 149 Α'), της σχετικής νομοθεσίας, όπως και των οικείων κανονιστικών διατάξεων.
- Η δυνατότητα παραχώρησης της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σημαντικούς λόγους.
- Η αναγνώριση των δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.
- Η υλοποίηση προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής τα οποία οργανώνονται είτε από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, είτε από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου που το υλοποιεί. Επίσης, μπορεί να υλοποιήσει έκτακτα προγράμματα δημόσιας υγείας, τα οποία πραγματοποιούνται με έκτακτη χρηματοδότηση, όπως επίσης και προγράμματα δημόσιας υγείας τα οποία χρηματοδοτούνται από τους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η έκδοση των αποφάσεων που αφορούν την κοινωνική προστασία.

- Η χορήγηση της άδειας για την ίδρυση και λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών.
- Η χορήγηση άδειας διενέργειας λαχειοφόρων αγορών, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών.
- Η έκδοση τοπικών υγειονομικών διατάξεων και η λήψη μέτρων που αφορά τα θέματα δημόσιας υγείας.
- Η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα υγείας.
- Η χορήγηση άδειας λειτουργίας υγειονομικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, τα οποία πάσχουν από κάποια κινητική αναπηρία.
- Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς, οι οποίου πωλούν άδεια, καθώς και εις βάρος ιατρών και φαρμακοποιών για την κατοχή και πώληση δειγμάτων φαρμάκων.
- Η οργάνωση είτε αυτοτελώς, είτε σε συνεργασία με τις άλλες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, όπως ορίζεται και στις ρυθμίσεις της παραγράφου 7, άρθρο 14, του νόμου Ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α΄).
- Η εφαρμογή προγραμμάτων που αφορούν την καταπολέμηση λοιμωδών και παρασιτικών νοσημάτων των ζώων.
- Η επιβολή ή η άρση των υγειονομικών μέτρων, εξαιτίας της εμφάνισης βαριάς επιζωοτίας για την έκδοση των πιστοποιητικών προς μεταφορά ζώων.
- Ο ορισμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Ταμείων Πρόνοιας και Προστασίας Πολυτέκνων, από τον δήμο όπου εδρεύουν τα ταμεία.
- Η εφαρμογή, οργάνωση και εποπτεία της τεχνητής σπερματέγχυσης και του συγχρονισμού του οίστρου των ζώων.
- Η παροχή γνωμάτευσης από τον αρμόδιο κτηνίατρο για την υγειονομική καταλληλότητα των ζώων όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων. (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010)

Η εμπειρία πριν από την εφαρμογή του Καλλικράτη, έδειξε ότι κατά την άσκηση των κοινωνικών πολιτικών σε επίπεδο ενός Δήμου υπήρχαν προβλήματα, τα οποία

εντοπίζονταν στον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό, την φιλοσοφία και την υλοποίηση δράσεων, τον τρόπο χρηματοδότησής τους, ενώ παρουσιαζόταν επίσης σημαντικό έλλειμμα διακυβέρνησης και δικτύωσης.

Μια ενδεικτική κατανομή των αρμοδιοτήτων της Μονάδας Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας, όπως εφαρμόστηκε με τον Καλλικράτη, στις επί μέρους οργανωσιακές οντότητες είναι η ακόλουθη:

- Τμήμα Κοινωνικής Φροντίδας, οι αρμοδιότητες του οποίου μπορεί να είναι οι ακόλουθες: Η εφαρμογή των προγραμμάτων που αφορούν την προστασία των αδύναμων οικονομικά, των προσφύγων, όπως και των επαναπατριζόμενων και η παροχή άμεσης περίθαλψης, ή οικονομικής ενίσχυσης σε άτομα, οικογένειες και κοινωνικές ομάδες οι οποίες βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης λόγω των κοινωνικών γεγονότων ή των φυσικών καταστροφών, η χορήγηση των πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας και η εισαγωγή σε Ιδρύματα Κοινωνικής Φροντίδας-Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων.
- Τμήμα Χορήγησης Προνοιακών Επιδομάτων, όπου ενδεικτικές αρμοδιότητες είναι η εφαρμογή των προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης με την μορφή προνοιακών επιδομάτων, σε άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν αναπηρίες διαφορετικών κατηγοριών, σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και σε παιδιά που χρήζουν προστασίας και η εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης, οι οποίες και εφαρμόζονται στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής.
- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, με ενδεικτικές αρμοδιότητες την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, όπως αυτά που υπάρχουν στους πρόσφυγες, στους μετανάστες, στους παλιννοστούντες, στους φυλακισμένους καθώς και στους υπερήλικες, την προστασία των περιθαλπομένων σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης και την προστασία των μονογονεϊκών οικογενειών.
- Τμήμα Εποπτείας-Ελέγχου, Κοινωνικών Ερευνών και Οργάνωσης της Διαβούλευσης, με αρμοδιότητες την εποπτεία, τον έλεγχο και την ρύθμιση των θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων Ν.Π.Ι.Δ. κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων και Παιδικής Προστασίας, όπως των

ειδικών αναγνωρισμένων και κοινωφελούς χαρακτήρα σωματείων και συλλόγων. Επίσης στις αρμοδιότητες αυτού του τμήματος μπορεί να είναι η παρακολούθηση και αξιολόγηση της διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο καθώς και η οργάνωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της διαβούλευσης δικτύωσης σε επίπεδο Δήμου.

- Τμήμα Συντονισμού Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Κοινωνικών Πολιτικών και των Γραφείων Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, με αρμοδιότητες, όπως είναι η εκπόνηση και περιοδική αναπροσαρμογή ενός «Συμφώνου Κοινωνικής Πολιτικής», το οποίο *απαρτίζεται από εναλλακτικές προτάσεις που αφορούν τις δράσεις πολιτικής κοινωνικής φροντίδας σε επίπεδο του Δήμου, εναλλακτικά σχέδια χρηματοδότησης, καθώς και προτάσεις για συνέργιες μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, των Δημοτικών φορέων, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κτλ.* Επίσης, αρμοδιότητα του εν λόγω τμήματος μπορεί να είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση των Γραφείων Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την υποστήριξη δημιουργίας και εύρυθμης λειτουργίας των Γραφείων ΚΥΥ στο ΚΕΠ του Δήμου, την αξιολόγηση των στοιχείων από τα Γραφεία ΚΥΥ κτλ. (Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2014)

Δομή Κοινωνικής Προστασίας

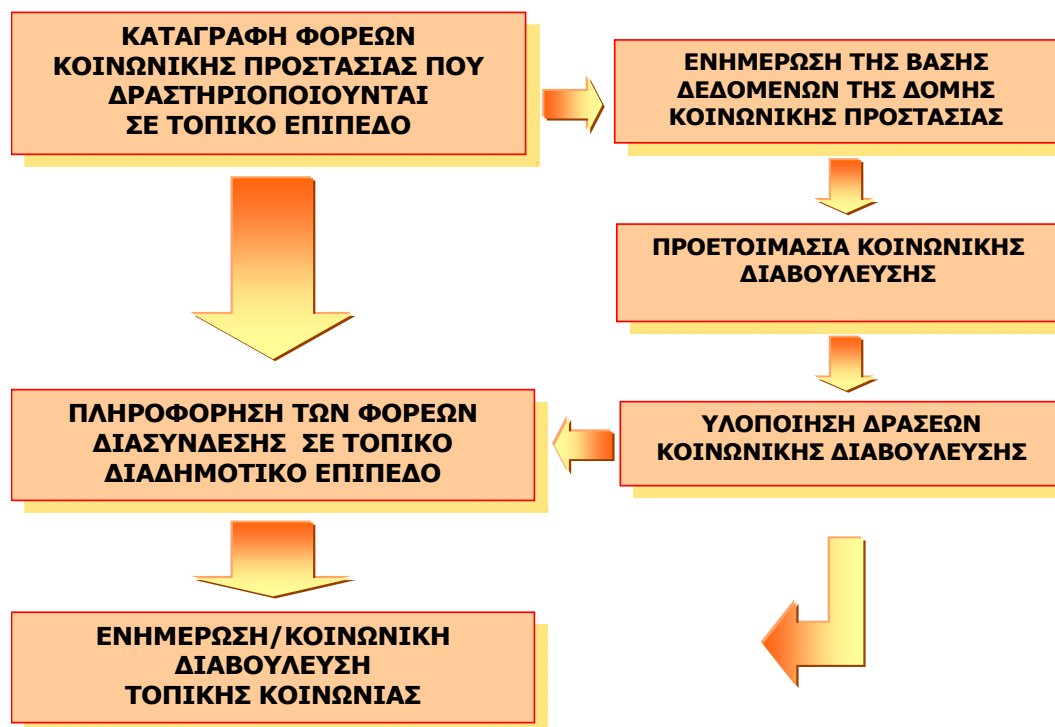
Η Δομή Κοινωνικής Προστασίας των Δήμων, είναι αρμόδια για την κοινωνική δικτύωση σε τοπικό επίπεδο, για την δικτύωση μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας σε επίπεδο πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, για την ενίσχυση των εξατομικευμένων πολιτικών κοινωνικής προστασίας σε επίπεδο Δήμου, που αφορά τον προγραμματισμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Ακόμη, είναι αρμόδια για τη οργάνωση της τοπικής κοινωνικής διαβούλευσης, έτσι ώστε να μπορεί να ενισχυθεί το τοπικό κοινωνικό κεφάλαιο, να διασφαλιστεί η συμμετοχή των ομάδων-στόχων στη διαμόρφωση των πολιτικών και των δράσεων κοινωνικής προστασίας. Επιπλέον, άλλες αρμοδιότητες της συγκεκριμένης δομής είναι στήριξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης σε όλες τις τοπικές (δημοτικές) πολιτικές κοινωνικής προστασίας, όπως και η ανάπτυξη στοχοθετημένων δικτύων συνεργασίας για συγκεκριμένες ομάδες στόχους, όπως είναι

τα ΑμεΑ, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι τσιγγάνοι κτλ. (Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 2010)

Το σχήμα 2, παρουσιάζει μια τυπική δομή του Γραφείου Κοινωνικής Πολιτικής σε επίπεδο Δήμου.

Σχήμα 2: Ενδεικτική λειτουργία Γραφείου Κοινωνικής Προστασίας σε Δήμο

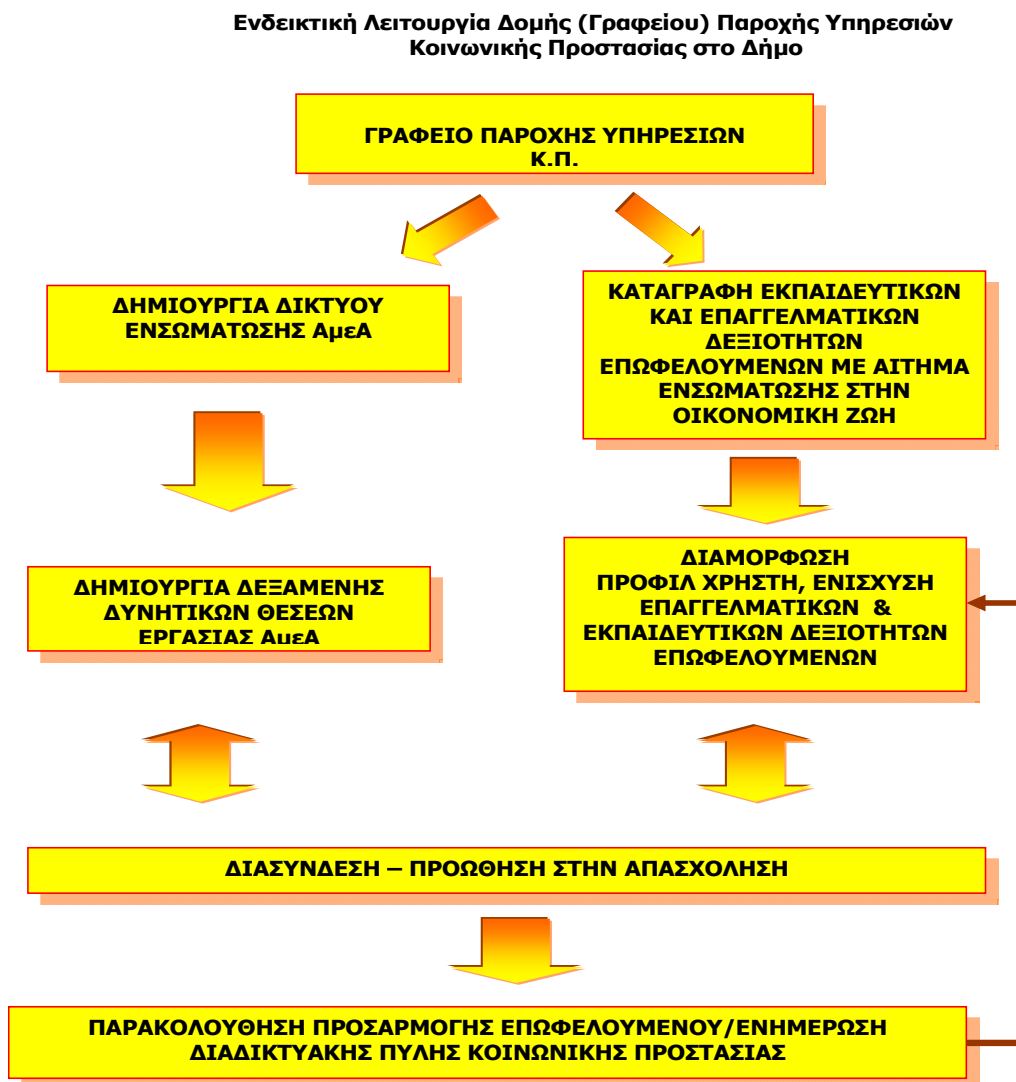
Ενδεικτική λειτουργία Δομής (Γραφείου) Κοινωνικής Προστασίας σε Δήμο

Πηγή: Καλλικράτης-Εισηγήσεις & Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την "Οργάνωση της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ" (2010)

Το σχήμα 3, απεικονίζει την ενδεικτική λειτουργία του Γραφείου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Προστασίας στο Δήμο.

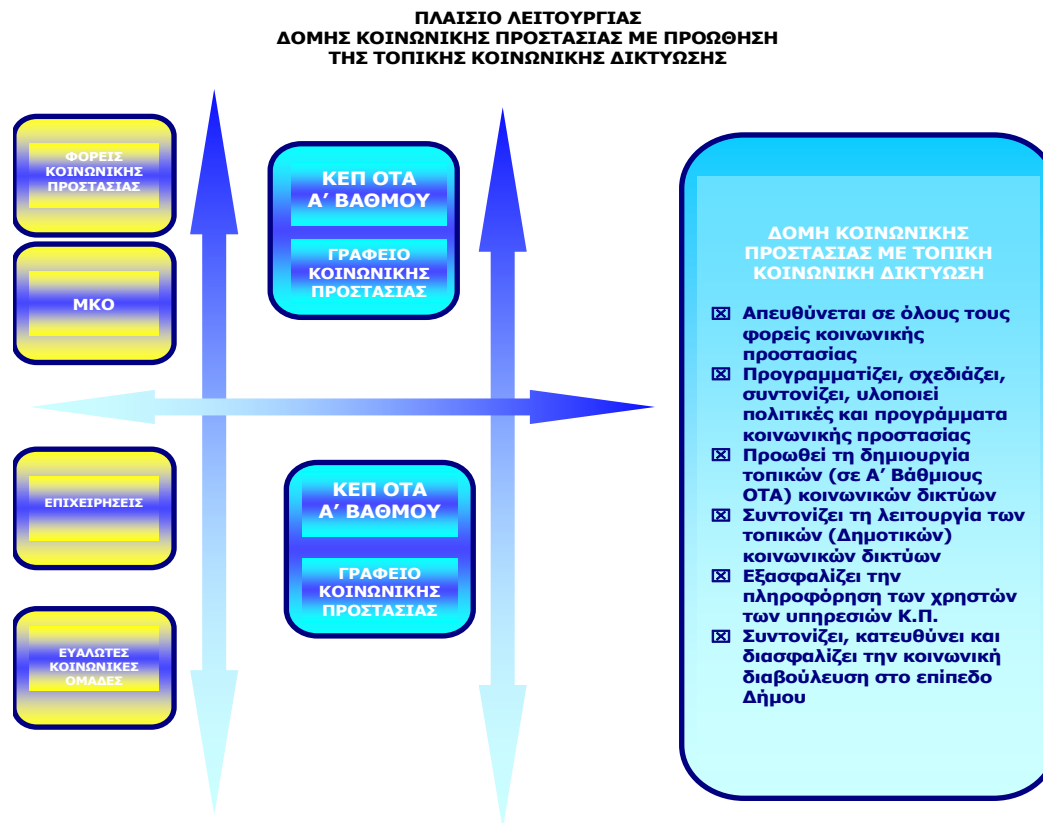
Σχήμα 3: Ενδεικτική Λειτουργία Γραφείου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Προστασίας στο Δήμο

Πηγή: Καλλικράτης-Εισηγήσεις & Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την "Οργάνωση της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ" (2010)

Το σχήμα 4, παρουσιάζει το πλαίσιο λειτουργίας Δομής Κοινωνικής Προστασίας προκειμένου να ενισχυθεί η Τοπική Κοινωνική Δικτύωση.

Σχήμα 4: Πλαίσιο Λειτουργίας Δομής Κοινωνικής Προστασίας με στόχο την Προώθηση της Τοπικής Κοινωνικής Δικτύωσης

Πηγή: Καλλικράτης-Εισηγήσεις & Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την "Οργάνωση της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ" (2010)

3.3 Αξιολόγηση κοινωνικών υπηρεσιών ΟΤΑ και ιδιαίτερα μικρών αγροτικών δήμων

Όπως διαπιστώσαμε με το νέο θεσμικό πλαίσιο των ΟΤΑ, διαμορφώθηκε αναλυτικά η δομή και η λειτουργία των κοινωνικών υπηρεσιών. Ωστόσο, λόγω της υπάρχουσας οικονομικής κρίσης που βιώνει η Χώρα, οι δήμοι αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα απόδοσης αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της κοινωνικής πολιτικής. Ειδικότερα, η κοινωνική πολιτική στους ΟΤΑ ασκείται από

διαφορετικές οργανωτικές μονάδες χωρίς να υπάρχει ολοκληρωμένος στρατηγικός σχεδιασμός, ενώ οι όποιες νέες δομές δημιουργήθηκαν κυρίως για την αντιμετώπιση της φτώχειας θεωρούνται ανεπαρκής για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών, με τη χρηματοδότηση τους να περιορίζεται σε μια προσπάθεια αντικατάστασης των μειωμένων πόρων που λαμβάνουν από το κράτος και από ευρωπαϊκές πηγές. Επιπρόσθετα, η έντονη έλλειψη ανθρωπίνων πόρων, καθώς και η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των δομών των ΟΤΑ επιδρούν αρνητικά στην επιτυχημένη άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την πλευρά της τοπικής αυτοδιοίκησης. (Magoulios & Pretsios, 2015)

Επιπλέον, ορισμένες ακόμα δυσλειτουργίες που υπάρχουν στους ΟΤΑ και κυρίως του μικρούς αγροτικούς δήμους, οι οποίοι συνήθως έχουν και περιορισμένους πόρους αλλά και περιορισμένο προσωπικό, είναι οι ακόλουθες:

- Πολλές φορές διαπιστώνεται μια ανομοιομορφία δράσεων, που εν μέρει μπορεί να οφείλεται στις τοπικές πληθυσμιακές και γεωγραφικές ιδιαιτερότητες. Για παράδειγμα, λόγω της έκτασης ενός δήμου και των απομακρυσμένων οικισμών η κοινωνική πολιτική δεν μπορεί να εφαρμοστεί με τον ίδιο τρόπο σε σχέση με ένα αστικό δήμο. Επίσης, ορισμένες φορές, παρουσιάζεται ανομοιομορφία δράσεων καθώς οι παρεχόμενες υπηρεσίες, προσαρμόζονται στους διαθέσιμους υλικούς και ανθρώπινους πόρους.
- Ακόμη, ο κοινωνικός σχεδιασμός που καλούνται να υλοποιήσουν οι ΟΤΑ δεν θεωρείται επαρκώς τεκμηριωμένος, καθώς σε πολλούς μικρούς και απομακρυσμένους δήμους, δεν υπάρχουν ποσοτικά δεδομένα και τοπικές μελέτες που αναδεικνύουν τους πιθανούς ωφελούμενους από την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.
- Άλλο ένα χαρακτηριστικό, το οποίο διαπιστώνεται πιο εύκολα σε μικρούς αγροτικούς δήμους αφορά την έλλειψη συνέχειας στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στην χρηματοδότηση από τους ευρωπαϊκούς πόρους, οι οποίοι έχουν και περιορισμένη διάρκεια. Για παράδειγμα, είναι σύνηθες να υλοποιείται ένα πρόγραμμα σε αυτή την κατηγορία των δήμων για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα και έπειτα να υπάρχει παύση του προγράμματος κοινωνικής

πολιτικής για μεγάλο χρονικό διάστημα ή ακόμα και να μην επαναληφθεί ποτέ ξανά σε εύλογο χρονικό διάστημα με τα ίδια χαρακτηριστικά.

- Επιπλέον, μια ακόμα αδυναμία η οποία γίνεται εμφανέστερη σε μικρούς αγροτικούς δήμους είναι η πολιτική περιορισμού των προσλήψεων, καθώς ο τομέας της κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας θεωρείται εντάσεως εργασίας. Επομένως, η μη πρόσληψη προσωπικού έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής με τον βέλτιστο τρόπο. (Κοντιάδης & Τσέκος, 2008)

3.4 Η ελληνική εμπειρία στις κοινωνικές υπηρεσίες

3.4.1 Το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι

Ο θεσμός «Βοήθεια στο Σπίτι», έγινε εξαιτίας της ανάγκης συμπαράστασης της πολιτείας προς τα άτομα τρίτης ηλικίας, που επιθυμούσαν να τύχουν κοινωνικών υπηρεσιών, ως ανήμπορα άτομα στο σπίτι τους. Η άσκηση τέτοιου είδους πολιτικών από την Πολιτεία δίνει τη δυνατότητα στα εν λόγω άτομα να επιβιώνουν, να είναι ανεξάρτητα και να είναι και ενεργοί πολίτες. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τέτοιου είδους προγράμματα, υπάρχουν σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στηριζόμενα σε διαφορετικούς άξονες και μέτρα, και με την επικρατούσα τάση, να είναι η μεταφορά των αρμοδιοτήτων σε αυτοδιοικητικό επίπεδο διοίκησης και την χρηματοδότηση να στηρίζεται σε πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ελλάδα ο συγκεκριμένος θεσμός ξεκίνησε να εφαρμόζεται με το σημερινό πλαίσιο μετά τη λήψη οργανωτικής και νομοθετικής πρωτοβουλίας δύο Υπουργείων, του Υπουργείου Υγείας και του Υπουργείου Εσωτερικών. Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και στη συνέχεια χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο στήριξης. (Αμίτσης, 2013)

Στα πλαίσια του προγράμματος όπως όριζε η νομοθεσία απασχολούνταν οι ακόλουθες επιστημονικές ιδιότητες με τις εξής αρμοδιότητες:

- Κοινωνική λειτουργός, όπου ήταν υπεύθυνη για την ψυχολογική υποστήριξη, τη συμβουλευτική της οικογένειας, την ενημέρωση για

κοινωνικοπρονοιακά θέματα, όπως είναι οι συντάξεις και τα επιδόματα, την ανάπτυξη του εθελοντισμού, την παροχή υλικών αγαθών σε άπορους ηλικιωμένους, όπως είναι τα τρόφιμα, ο ιματισμός, το νοσηλευτικό υλικό κτλ.

- Ο γιατρός, ο οποίος παρέχει ιατρικές υπηρεσίες όπως είναι η αλλαγή καθετήρων, οι αιμοληψίες, οι φαρμακευτικές οδηγίες καθώς και ο έλεγχος της φαρμακοθεραπείας.
- Η νοσηλεύτρια, που μπορεί να παρέχει κατ' οίκον τις βασικές νοσηλευτικές υπηρεσίες όπως είναι η μέτρηση του σακχάρου, η πρόληψη και περιποίηση των κατακλίσεων και τραυμάτων, η ενεσοθεραπεία, η συνταγογραφία και συνοδεία σε δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας η συμβουλευτική που αφορά τις διατροφικές συνήθειες και την αγωγή φαρμάκων, η ατομική υγιεινή, η συνεργασία με το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, όπως και η παροχή των λοιπών νοσηλευτικών υπηρεσιών.
- Ο φυσιοθεραπευτής, ο οποίος μπορεί να παρέχει υπηρεσίες που σχετίζονται με την ειδικότητά του, όπως είναι η κινησιοθεραπεία, οι μαλάξεις κτλ, πάντοτε με τη σύμφωνη γνώμη του γιατρού του προγράμματος.
- Το βοηθητικό προσωπικό, που ασχολείται με την καθαριότητα του χώρου της κατοικίας του ωφελούμενου, παρέχει βοήθεια στην ατομική υγιεινή, ασχολείται με το μαγείρεμα, την σίτιση, τις εξωτερικές εργασίες, την εκπαίδευση σε θέματα υγιεινής και στις οικιακές εργασίες, καθώς και συζήτηση, ανάγνωση βιβλίων και σκάκι. (Λαδιάς, 2014)

3.4.2 Η περίπτωση του Δήμου Νεάπολης - Συκεών

Ο Δήμος Νεάπολης-Συκεών στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης, δημιούργησε ένα εκτεταμένο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών προκειμένου να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις. Στόχοι των εν λόγω δομών του Δήμου ήταν και εξακολουθούν να είναι οι ακόλουθοι:

- Η ανάπτυξη της Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, μέσω της προώθησης ένταξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων, μέσω της ψυχοκοινωνικής στήριξης, της νομικής πληροφόρησης των πολιτών και της ανάπτυξη εθελοντισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Η διαμόρφωση μιας μεταναστευτικής πολιτικής που θα περιλαμβάνει στην στήριξη και ενίσχυση των μεταναστών και των παλιννοστούντων στην κοινωνική τους ένταξη, την οργάνωση μαθημάτων ελληνικής γλώσσας, καθώς και την ανάπτυξη δράσεων που συμβάλλουν στον περιορισμό της ξеноφοβίας και του ρατσισμού.
- Η στήριξη της οικογένειας και ιδίως των μητέρων, μέσω της καλής λειτουργίας των βρεφονηπιακών σταθμών και των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών.
- Η προσφορά οργανωμένης φροντίδας στα άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα, στους ηλικιωμένους που δεν είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετηθούν, με την αρωγή των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και του Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων.
- Η κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, μέσω της ολοκληρωμένης (σωματικής, κοινωνικής και επαγγελματικής) στήριξης τους, όπως και η ευαισθητοποίηση του κοινού για την δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών ένταξης.
- Η πρόληψη και προαγωγή της υγείας, που θα γίνεται μέσα από συστηματικά και τεκμηριωμένα επιστημονικά προγράμματα πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών στο σχολικό περιβάλλον και στην οικογένεια.

Προς εκπλήρωση των στόχων αυτών, ο Δήμος Νεάπολη-Συκεών, ανέπτυξε τα τελευταία χρόνια σημαντικές δομές κοινωνικής αλληλεγγύης, που είναι οι ακόλουθες:

- Ο συμβουλευτικός σταθμός του Δήμου, ο οποίος υποδέχεται αρκετά μεγάλο αριθμό, αποτελώντας καθημερινά σημείο αναφοράς για τους πολίτες οι οποίοι χρειάζονται κοινωνική στήριξη, εύρεση εργασίας, ψυχολογική στήριξη και νομική στήριξη, ή αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας.

- Η Δημοτική Τράπεζα Αίματος και η Τράπεζα δωρεάς οργάνων και αιμοπεταλίων, που αριθμεί πάνω από 2000 μέλη.
- Η υπηρεσία ΑμεΑ, που φροντίζει για τη λειτουργία δύο εργαστηρίων.
- Οι ιδιόκτητοι παιδικοί δημοτικοί παιδικοί σταθμοί, που έχουν τη δυνατότητα φιλοξενίας 600 παιδιών.
- Τα δύο Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης όπου φιλοξενούνται πάνω από 500 παιδιά προσχολικής αγωγής.
- Το Δίκτυο των 3 ΚΑΠΗ, όπου συμμετέχουν 3.000-4.000 άτομα.
- Οι Μονάδες «Βοήθεια στο Σπίτι», όπου παρέχουν υπηρεσίες υγείας και φροντίδας.
- Το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων.
- Το Κέντρο Πρόληψης «Πυξίδα», που έχει ως στόχο την εκπαίδευση στην αγωγή υγείας για τους μαθητές, τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς.
- Το Δημοτικό Ιατρείο Συκεών, το οποίο παρέχει σημαντικές υπηρεσίες σε εκατοντάδες πολίτες.
- Το Κέντρο στήριξης της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας Γυναίκων «Εργάνη», το οποίο είναι υπεύθυνο για την συμβουλευτική στήριξη και εύρεση εργασίας, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι καθοδηγεί 1.500 γυναίκες για την εύρεση εργασίας και τη δημιουργία επιχειρήσεων. (Δήμος Νεάπολης-Συκεών , 2010)

3.5 Η κοινωνική πολιτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η κοινωνική πολιτική μπορεί να οριστεί ως ένα σύνολο παρεμβάσεων που είναι οργανωμένες και γίνονται με στρατηγικό τρόπο από τη διοίκηση, έτσι ώστε να αναγνωριστούν και να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των πολιτών για να υπάρξει κοινωνική ευημερία και συνοχή. (Στασινοπούλου, 2006) Πέρα από αυτόν τον ορισμό η κοινωνική πολιτική περιλαμβάνει το σύνολο των παροχών τόσο σε χρήμα, όσο και σε είδος, οι οποίες κυρίως προέρχονται από προγράμματα κοινωνικής προστασίας, έχοντας ως στόχο την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών αλλά και κινδύνων. (Κοινωνικό Πολύκεντρο ΑΔΕΔΥ , 2014)

Αναμφίβολα, ο τρόπος με τον οποίο ασκείται η κοινωνική πολιτική σε μια χώρα, δεν προσδιορίζεται μόνο από τις εθνικές και τις τοπικές πολιτικές που εφαρμόζονται, καθώς στη διαμόρφωση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής συμμετέχουν διεθνείς οργανώσεις και θεσμοί, οι οποίοι θέτουν και κοινούς στόχους. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, συμμετέχει στη διαμόρφωση τέτοιων πολιτικών. (Collins, Gillert, & Hennessy, 1992)

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθιερώθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (ΕΚΜ), το οποίο προήλθε έπειτα από την προσπάθεια που διεξήγαν οι χώρες της Ευρώπης, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, προκειμένου να καταφέρουν να πετύχουν ευημερία και πρόοδο, έχοντας ως βασικά συστατικά την κοινωνική προστασία και την κοινωνική αλληλεγγύη, όπως επίσης και την αποτελεσματική αντιμετώπιση της φτώχειας και των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. (Τράντας, 2004)

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο στη Κύπρο και στη Μάλτα οι αρμοδιότητες της κοινωνικής πολιτικής ασκούνται από την κεντρική διοίκηση. Από την άλλη, υπάρχουν χώρες όπως είναι η Γερμανία, η Ισπανία και η Ιρλανδία, όπου η κοινωνική πολιτική δεν αποτελεί ενισχυμένη αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δηλαδή ουσιαστικά στις χώρες αυτές η τοπική αυτοδιοίκηση περιορίζει τις δράσεις της στην παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, ενώ τις πιο σύνθετες κοινωνικές υπηρεσίες αναλαμβάνει να τις παρέχει η κεντρική διοίκηση. Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες άλλες χώρες όπως είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία και η Σλοβενία, όπου οι αρμοδιότητες της κοινωνικής πολιτικής συνδυάζονται από κάποιες δευτερεύουσες υπηρεσίες αλλά έως έναν περιορισμένο βαθμό. Σε ορισμένες άλλες χώρες όπως είναι το Βέλγιο, η Γαλλία και η Σλοβενία οι κοινωνικές υπηρεσίες συνδέονται με υπηρεσίες εκπαίδευσης, ενώ στην Αυστρία και στην Ιταλία, οι κοινωνικές υπηρεσίες συνδέονται με τις υπηρεσίες πολιτισμού. Τέλος, σε επίπεδο Ευρωπαϊκή Ένωσης, υπάρχει μια ακόμα ομάδα κρατών, όπου συμμετέχουν η Εσθονία, η Ελλάδα, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Σλοβακία και η Φιλανδία, όπου οι κοινωνικές υπηρεσίες συνδέονται με υπηρεσίες κοινωνικής στέγασης και κοινωνικής αλληλεγγύης, ενώ παράλληλα προσφέρουν και υπηρεσίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και την υγεία. (Ιωαννίδης & Σπανού, 2015)

3.6 Η Ευρωπαϊκή εμπειρία στις κοινωνικές υπηρεσίες από τους ΟΤΑ

3.6.1 Η περίπτωση της Δανίας

Στην Δανία οι τοπικοί δήμοι έχουν την αρμοδιότητα να παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης για την υποστήριξη της οικογένειας, της τρίτης ηλικίας και των παιδιών. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι δήμοι στη Δανία δαπανούν πολύ μεγάλα ποσά, προκειμένου να συντηρήσουν τα προγράμματα που αφορούν την προστασία των παιδιών, την κατ' οίκον παρακολούθηση των ηλικιωμένων, την κατ' οίκον υγειονομική περίθαλψη καθώς και τη βοήθεια στο σπίτι. (Γκέκας & Μήτσου, 2011)

3.6.2 Η περίπτωση του Βελγίου

Όσον αφορά το Βέλγιο, οι κοινωνικές υπηρεσίες που σχετίζονται με την παροχή φροντίδας σε ηλικιωμένους παρέχονται από τους δήμους και τις περιφέρειες. Προ εικοσαετίας περίπου στο Βέλγιο θεσμοθετήθηκε η συνεργασία μεταξύ των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, καθώς και των κέντρων κοινωνικής παρέμβασης προκειμένου να αναλάβουν τη διοίκηση των νοσοκομείων και των κέντρων δημοτικής παρέμβασης. (Γκέκας & Μήτσου, 2011)

3.6.3 Η περίπτωση της Φιλανδίας

Στη Φιλανδία η διαδημοτικότητα είναι ευρέως διαδεδομένη, καθώς υπάρχουν 453 Δήμοι και 252 διαδημοτικές αρχές, ενώ το μέσο μέγεθος του κάθε Δήμου κυμαίνεται στις 11.000 περίπου κατοίκους. (Κοντιάδης, Καλατζής, Μίχος, Μπιτσάνη, & Τσέκος, 2006) Όσον αφορά τη διάρθρωση των προνοιακών υπηρεσιών, αυτή αποτελείται από τις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών και Υγείας καθώς και από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες του κάθε Δημοτικού Διαμερίσματος. Στη Φιλανδία, ο Νόμος για την Τοπική Αυτοδιοίκηση θεσπίζει τις ακόλουθες παροχές που παρέχει ο Δήμος:

- Την φροντίδα των απροστάτευτων παιδιών.
- Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, για μια ασφαλή και αξιοπρεπή επιβίωση.
- Την μεταφορά των ΑμΕΑ, όπου αυτό καθίστανται αναγκαίο.
- Την πλήρη κάλυψη των απαραίτητων δαπανών για σοβαρές αν αναπηρίες.
- Την κάλυψη των αναγκών στέγασης που προκύπτουν για τα ΑμΕΑ.
- Την κάλυψη αναγκών συνοδού για τα ΑμΕΑ.
- Την ημερήσια φροντίδα για τα παιδιά που είναι κάτω των επτά ετών.
- Την ημερήσια φροντίδα για τα παιδιά που είναι κάτω των 4 ετών ή παροχή επιδότησης για την κατ' οίκον φροντίδα αυτών των παιδιών.
- Την παροχή στεγαστικών υπηρεσιών σε οικογένειες οι οποίες έχουν παιδιά τα οποία χρήζουν δημοτικής κοινωνικής φροντίδας.
- Την παροχή έμπρακτης στήριξης προς τα παιδιά και τους νέους οι οποίοι λαμβάνουν κοινωνική πρόνοια για επανένταξη.

Ο αριθμός των εργαζομένων στις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες που είναι διπλάσιος σχεδόν από τους εργαζόμενους της κεντρικής διοίκησης αποδεικνύει το βάρος που δίνεται από την πολιτεία στην εύρυθμη λειτουργία των δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών. Τέλος, αξιοσημείωτο είναι αναφορικά με τη Φιλανδία ότι οι μισοί πόροι για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής πολιτικής των Δήμων προέρχονται από επενδύσεις και λοιπές εκμεταλλεύσεις των Δήμων. (Κοντιάδης, Καλατζής, Μίχος, Μπιτσάνη, & Τσέκος, 2006)

3.6.4 Δημοτικό όχημα παρακολούθησης

Μια καινοτόμος δράση που αφορά τους πολίτες που διαβιούν μακριά από αστικά κέντρα και τους προσφέρει τις απαραίτητες υπηρεσίες, είναι το όχημα παρακολούθησης στην περιοχή Palmela της Πορτογαλίας. Το όχημα αυτό διευκολύνει τους κατοίκους αραιοκατοικημένων αγροτικών περιοχών, να έχουν εύκολη πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες που προσφέρει ο τοπικός δήμος.

Το συγκεκριμένο όχημα κάνει 32 διαφορετικές στάσεις για να εξυπηρετήσει τους πολίτες, ενώ οι υπηρεσίες που παρέχει αφορούν την ύδρευση και την αποχέτευση, τη

διαφήμιση σε δημόσιο χώρο, τις διάφορες άδειες που παρέχουν οι υπηρεσίες του Δήμου, την υπηρεσία καταγγελιών, πληροφορίες για πολιτιστικές, αθλητικές και τουριστικές ψυχαγωγικές παροχές. Πρόκειται για τον πρώτο κινητό φορέα παροχής υπηρεσιών στην Πορτογαλία, που αφορά την κοινωνική ασφάλιση, τις συντάξεις, τη δικαιοσύνη, τα μητρώα ενώ προσφέρει και τη δυνατότητα επιστροφής βιβλίων τα οποία μπορούν να ζητήσουν οι πολίτες με τη χρήση του διαδικτύου. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα στους πολίτες των περιοχών που εξυπηρετεί να υπάρχει ισότιμη πρόσβαση και πλέον σταματούν να είναι απομονωμένοι οι πολίτες των αγροτικών περιοχών και υπάρχει μεγαλύτερη και ποιοτικότερη συμμετοχή στο σύστημα διακυβέρνησης.

Επιπλέον, με την εν λόγω πρωτοβουλία, δημιουργούνται συνέργειες οι οποίες ενισχύουν την εδαφική βιωσιμότητα και συνοχή. Για το λόγο αυτό διασυνδέονται και οι λειτουργικοί τομείς των δημοτικών υπηρεσιών, όπως είναι ο πολεοδομικός σχεδιασμός και ο στρατηγικός σχεδιασμός. Με την λειτουργία αυτής της καινοτομίας, ουσιαστικά ασκείται μια πολιτική με λιγότερα χρήματα και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, που στοχεύει μεταξύ άλλων στην αύξηση της ανθεκτικότητας, της εδαφικής συνοχής, της κοινωνικής ένταξης και την συμμετοχής των πολιτών, καλλιεργώντας τον σεβασμό μεταξύ των πολιτών και των δημοτικών υπηρεσιών και διατηρώντας την ποιότητα των υπηρεσιών σε υψηλά επίπεδα για τους πολίτες.

Η καινοτομία αυτή αναπτύχθηκε στα πλαίσια του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης, Διακυβέρνησης και Ενσωμάτωσης του Δήμου Palmela. Μέσω αυτού του έργου, δόθηκε η δυνατότητα να προωθεί η καινοτομία και άνοιξε το πεδίο περαιτέρω εφαρμογής από άλλες λειτουργίες των δημοσίων υπηρεσιών, όπως είναι η υγεία και η εκπαίδευση. (URBACT , 2017)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

4.1 Γενικά στοιχεία του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

Ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης- Αγίας Άννας είναι Δήμος που υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας. Ο Δήμος δημιουργήθηκε από το Πρόγραμμα Καλλικράτης ως προϊόν της συνένωσης των δήμων που υπήρχαν ως τότε στην περιοχή. Οι δήμοι αυτοί ήταν ο Δήμος Ελυμνίων, Κηρέως και Νηλέως. Ο Δήμος αποτελείται από τρεις Δημοτικές Ενότητες, που είναι η Δημοτική Ενότητα Ελυμνίων, η Δημοτική Ενότητα Κηρέως και η Δημοτική Ενότητα Νηλέως. Ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας καταλαμβάνει έκταση που φθάνει τα 585,39km² με τον πληθυσμό του να ξεπερνά τους 12.000, 12.045 για την ακρίβεια, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού του 2011. Έδρα του Δήμου αποτελεί η Λίμνη Εύβοιας, ενώ οι έδρες των Δημοτικών Ενοτήτων είναι η Λίμνη, το Μαντούδι και η Αγία Άννα. Όσον αφορά τους γειτονικούς δήμους, ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, συνορεύει στα Βόρεια με τον Δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού, ενώ στα Νότια με τον Δήμο Διρφύων-Μεσσαπίων. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας , 2016)

Εικόνα 1: Χάρτης του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας¹

¹ Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2016). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2016-2019*. Λίμνη : Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Αξιοσημείωτο είναι ότι στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, όπως προκύπτει από τις τρεις τελευταίες απογραφές πληθυσμού, επέρχεται σταδιακή μείωση. Επίσης, πρόκειται για ένα Δήμο που είναι αραιοκατοικημένος, με την πυκνότητα πληθυσμού να φθάνει τους 20,58 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και μπορεί να χαρακτηριστεί ως αγροτική και τουριστική περιοχή.

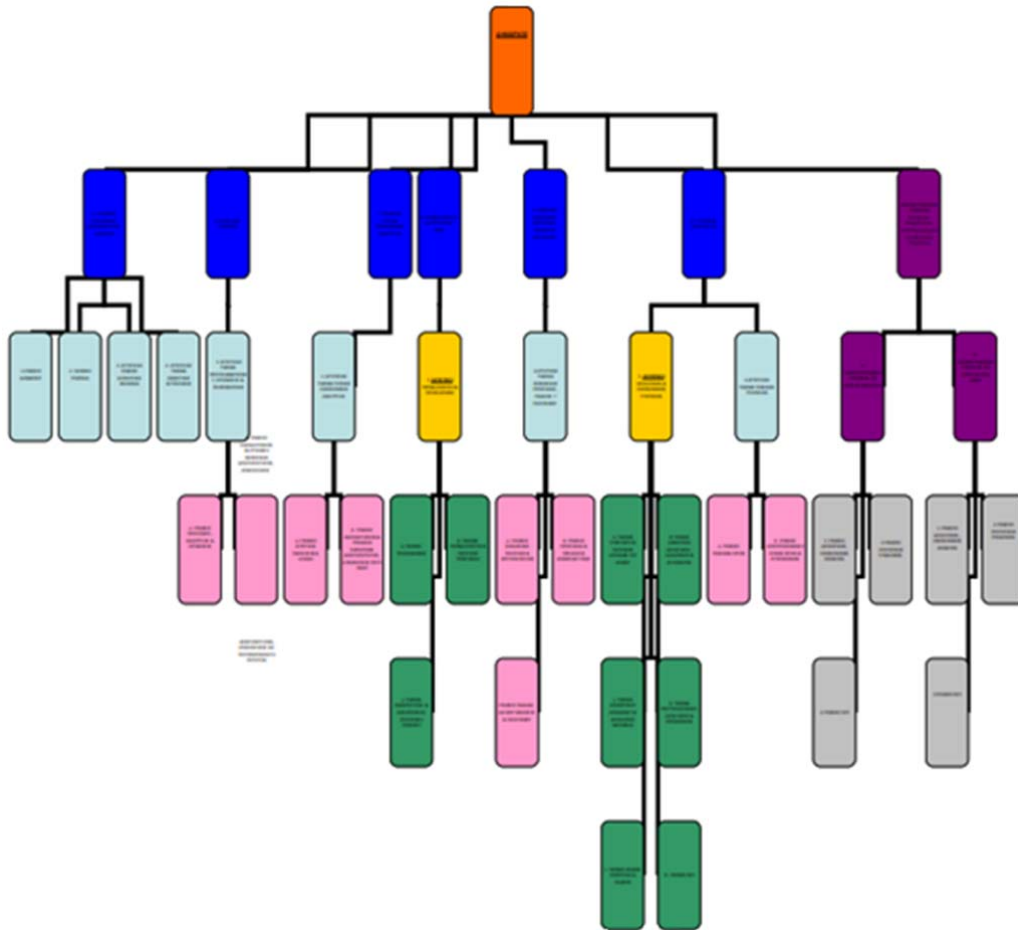
Όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα του Δήμου, εστιάζει κυρίως στον πρωτογενή τομέα αλλά και στο τριτογενή τομέα, όπου αναπτύσσονται δράσεις που αφορούν τον τουρισμό. Σημαντική αναπτυξιακή προοπτική στην περιοχή μπορούν να προσδώσουν η σημαντική ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και οι σημαντικοί φυσικοί πόροι. Ακόμη, άξια αναφοράς για την περιοχή είναι τα παραδοσιακά και γεωργικά προϊόντα, της περιοχής καθώς υπάρχει και σημαντικός αριθμός βιοτεχνιών που τα παράγει.

4.2 Οργανωτική δομή Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, οι αρμοδιότητες του Δήμου περιγράφονται αναλυτικά στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α 114/08.06.2006), ενώ οι πρόσθετες μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες στους Δήμους περιγράφονται με σαφήνεια στα άρθρα 94 και 95 του Καλλικράτη Ν. 3852/2010. Το 2011 (ΦΕΚ 2092/21-09-2011), το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, ψήφισε τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2092/21-09-2011. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2012)

Το σχήμα 5, παρουσιάζει την οργανωτική δομή του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Σχήμα 5: Οργανόγραμμα Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας (2016)

Σύμφωνα λοιπόν με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) οι υπηρεσίες του δήμου διαρθρώνονται ως εξής:

- Δύο (2) Διευθύνσεις
- Πέντε (5) Αυτοτελή Τμήματα
- Τρία (3) γραφεία τα οποία υπάγονται απευθείας στον Δήμαρχο.
- Δύο (2) αποκεντρωμένες υπηρεσίες που λειτουργούν έξι γραφεία στις έδρες των δημοτικών κοινοτήτων.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ), τροποποιήθηκε με την απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας, με την υπ. αριθμό απόφαση 6035/133825 ΦΕΚ Β. 1853/19.07.2013. Επίσης, ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) υπέστη

τροποποίηση με την απόφαση του Γενικού Γραμματέα Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας με αριθμό 4315/103048/15.06.2015 ΦΕΚ Β' 1392/07.07.2015 και τέλος υπέστη μια ακόμα τροποποίηση με την απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας με αριθμό 4895/1310159 ΦΕΚ Β 3168/12.09.2017.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ), οι υπηρεσίες, οι οποίες υπάγονται απευθείας στον Δήμαρχο είναι οι ακόλουθες:

- Γραφείο Δημάρχου
- Νομική Υπηρεσία
- Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας
- Αυτοτελές Τμήμα Δημοτικής Αστυνομίας (καταργηθέν)

Στις επιτελικές υπηρεσίες συμπεριλαμβάνεται το Αυτοτελές Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής, το οποίο περιλαμβάνει το Γραφείο Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης, όπως και το Γραφείο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Στις υπηρεσίες τοπικής οικονομικής ανάπτυξης περιλαμβάνεται το Αυτοτελές Τμήμα Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης που περιλαμβάνει τα ακόλουθα γραφεία: Το Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής και Αλιείας και το Γραφείο Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων, Απασχόλησης και Τουρισμού.

Οι υπηρεσίες περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής διαρθρώνονται στις διεύθυνση περιβάλλοντος και πολεοδομίας που περιλαμβάνει τις ακόλουθες διοικητικές ενότητες:

- Το Τμήμα Πολεοδομίας
- Το Τμήμα Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας
- Το Τμήμα Καθαριότητας, Ανακύκλωσης και Συντήρησης Πρασίνου

Οι υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, παιδείας και πολιτισμού, αποτελούνται από το Αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο περιλαμβάνει τα εξής γραφεία:

- Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων

- Γραφείο Προστασίας και Προαγωγής Δημόσιας Υγείας
- Γραφείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Πολιτισμού.

Στις υπηρεσίες υποστήριξης υπάγονται η ακόλουθη διεύθυνση και το τμήμα:

Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών που περιέχει τις εξής διοικητικές ενότητες:

- Τμήμα Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων του Δήμου.
- Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης, Ληξιαρχείου και Αλλοδαπών.
- Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικές Μέριμνας.
- Τμήμα Προϋπολογισμού, Λογιστηρίου και Προμηθειών.
- Τμήμα Εσόδων, Περιουσίας και Ταμείου.
- Τμήμα ΚΕΠ Λίμνης.

Αυτοτελές Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών το οποίο αποτελείται από τις ακόλουθες διοικητικές ενότητες:

- Το Γραφείο Τεχνικών Έργων.
- Το Γραφείο Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων και Συγκοινωνιών.

Αποκεντρωμένες υπηρεσίες

Οι Αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Δήμου βρίσκονται εγκατεστημένες στην έδρα των δημοτικών ενοτήτων, εξυπηρετώντας τις δημοτικές/τοπικές κοινότητες της ενότητας και περιέχουν υπηρεσίες που υπάγονται διοικητικά στις αντίστοιχες Διευθύνσεις ή στα Τμήματα των Κεντρικών Υπηρεσιών του Δήμου. Η διάθρωσή τους είναι η ακόλουθη:

- Αποκεντρωμένες υπηρεσίες με έδρα το Μαντούδι, όπου αποτελούνται: Από το Γραφείο Διοικητικών, Οικονομικών Θεμάτων και Εξυπηρέτησης του Πολίτη, από το Γραφείο Συντήρησης Υποδομών και από το Γραφείο ΚΕΠ.
- Αποκεντρωμένες Υπηρεσίες με έδρα την Αγία Άννα, όπου αποτελούνται από το Γραφείο Διοικητικών, Οικονομικών Θεμάτων και Εξυπηρέτησης του Πολίτη, από το Γραφείο Συντήρησης Υποδομών και από το Γραφείο ΚΕΠ. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Οι κοινωνικές υπηρεσίες στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

Σε επίπεδο Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, οι κοινωνικές δομές διαρθρώνονται ως εξής:

5.1 ΚΑΠΗ

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 1435/2011, καταργήθηκαν και πέρασαν στις αρμοδιότητες του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας τα ακόλουθα:

- Το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία, «ΚΑΠΗ Κοινότητας Κηρίνου», με αριθμ. Απόφ. 12943/706
- Το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «ΚΑΠΗ Κοινότητας Μαντουδίου», με αριθμ. Απόφ. 12934/700
- Το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων» Δήμου Ελυμνίων, με αριθμ. Απόφ. 12936/702.

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα και τις αντίστοιχες αποφάσεις που ήδη αναφέρθηκαν οι περιουσία των συγκεκριμένων νομικών προσώπων περιήλθε στην κατοχή του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και προσδιορίστηκε ότι οι υπηρεσίες που παρείχαν θα προσφέρονται από τον Δήμο.

Παρόλο αυτά σήμερα μόνο το ΚΑΠΗ Μαντουδίου παραμένει εν λειτουργία και η κατάσταση που επικρατεί μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει το 2011 καταργήθηκε το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με την ονομασία «Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων Κοινότητας Μαντουδίου» και οι υπηρεσίες που προσέφερε θα παρέχονταν από την αντίστοιχη οργανική μονάδα του Δήμου, όπως θα προσδιοριζόταν από τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας. Σύμφωνα με τον Ο.Ε.Υ. του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και ειδικότερα το άρθρο 10, προβλέπεται η σύσταση Αυτοτελούς Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, Παιδείας & Πολιτισμού.

Ειδικότερα, προβλέφθηκε η δημιουργία του Γραφείου Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των φύλων, το οποίο έχει «τις αρμοδιότητες σχεδιασμού, τον συντονισμό και την παρακολούθηση των κοινωνικών πολιτικών. Επίσης, διεξάγει κοινωνικές έρευνες, σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών ή συμμετέχει σε δράσεις που έχουν ως στόχο την υποστήριξη της κοινωνικής φροντίδας της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, όπως είναι οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα βρεφοκομεία, τα ορφανοτροφεία, τα κέντρα ανοιχτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κτλ.». Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το Αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού, υπάγεται απευθείας στον Δήμαρχο.

Ωστόσο, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι για να λειτουργήσει επαρκώς ένα κέντρο ανοιχτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, θα πρέπει να υπάρχει το κατάλληλο προσωπικό όπως είναι ο κοινωνικός λειτουργός, ο εργοθεραπευτής, ο φυσικοθεραπευτής, ο επισκέπτης υγείας ή η νοσηλεύτρια υγείας, η οικογενειακή βοηθός, η καθαρίστρια, ο γιατρός ειδικότητας γενικής ιατρικής, ή παθολογίας, ή γηριατρικής, ή καρδιολογίας ή ψυχιατρικής νευρολογίας.

Στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, όμως δεν υπάρχει προσωπικό από τις αντίστοιχες ειδικότητες έτσι ώστε να μπορεί να στελεχωθεί η εν λόγω υπηρεσία, ενώ δεν προβλέπεται να υπάρξουν αντίστοιχες ειδικότητες και στον Ο.Ε.Υ. Οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι νοσηλευτές και οι οικογενειακοί βοηθοί που υπάρχουν στον Δήμο, εργάζονται στις δομές των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι». Στα θετικά στοιχεία για την δημιουργία της αντίστοιχης δομής είναι ότι υπάρχει ο χώρος, ο οποίος ωστόσο λειτουργεί ως χώρος συγκέντρωσης των ηλικιωμένων και μια φορά την εβδομάδα το επισκέπτεται ο ιατρός από το κέντρο υγείας Μαντουδίου. Στα αρνητικά σημεία τα οποία δυσχεραίνουν την λειτουργία μιας τέτοιας δομής, είναι η απουσία κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας, η έλλειψη του προσωπικού, η μη είσπραξη των εσόδων, από εγγραφές και συνδρομές κτλ. Επίσης, στα αρνητικά συγκαταλέγονται ότι δεν υπάρχουν οργανωμένες δραστηριότητες ή δράσεις από την πλευρά του Δήμου, ενώ οτιδήποτε διεξάγεται γίνεται με την επιμέλεια και τον

σχεδιασμό των ίδιων των ηλικιωμένων. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας , 2017)

5.2 Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»

Όσον αφορά το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, λειτουργούν τρεις δομές, μία σε κάθε Δημοτική Ενότητα, δηλαδή μία σε κάθε έναν από του Δήμους που συνενώθηκαν (Ελυμνίων, Κηρέως, Νηλέως). Η διάρθρωση των δομών αυτών ανα Δημοτική Ενότητα και ειδικότητα αποτυπώνεται στους πίνακες 1,2,3.

Πίνακας 1: Δομή Δημοτικής Ενότητας Ελυμνίων

Πλήθος εργαζομένων	Ειδικότητα
1	Κοινωνική λειτουργός, Π.Ε.
1	Νοσηλεύτρια, Τ.Ε.
1	Οικιακή Βοηθός, Δ.Ε.

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Πίνακας 2: Δομή Δημοτικής Ενότητας Κηρέως

Πλήθος εργαζομένων	Ειδικότητα
1	Κοινωνικός λειτουργός, Π.Ε.
1	Νοσηλεύτρια, Τ.Ε.
2	Οικιακή Βοηθός, Δ.Ε.

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Πίνακας 3: Δομή Δημοτικής Ενότητας Νηλέως

Πλήθος εργαζομένων	Ειδικότητα
1	Κοινωνική λειτουργός, Π.Ε.
1	Νοσηλεύτρια, Τ.Ε.
1	Οικιακή βοηθός, Δ.Ε.

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», διαθέτει δύο αυτοκίνητα που χρησιμοποιούνται εναλλακτικά από τις δομές, καθώς αυτοκίνητο υπήρχε στη δομή του πρώην Δήμου Κηρέως και στην δομή του πρώην Δήμου Νηλέως. Η δομή που κάποια μέρα δεν έχει στη διάθεσή της αυτοκίνητο, εξυπηρετεί τους ωφελουμένους στην έδρα της Δημοτικής Ενότητας.

Όπως έχει οριστεί από τον νομοθέτη, κάθε δομή έχει τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ορισμένου αριθμού πολιτών, ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων που διαθέτει η κάθε δομή. Έτσι, στις δομές των Δημοτικών Ενοτήτων Ελυμνίων και Νηλέως, μπορούν να εξυπηρετηθούν έως 50 άτομα, ενώ στην δομή που βρίσκεται στην Δημοτική Ενότητα Κηρέως 65 άτομα.

Προκειμένου να μπορεί η δομή να προσφέρει τις υπηρεσίες της σε έναν πολίτη θα πρέπει να εξεταστούν οι ακόλουθες συνθήκες.

- Το οικογενειακό εισόδημα του ατόμου που κάνει την αίτηση, που θα πρέπει να είναι κάτω από το ποσό των 12.000€.
- Η οικογενειακή κατάσταση του αιτούντα και κυρίως το αν ζει μόνος του.
- Η ηλικία του.

Η κάθε δομή διαμορφώνει ένα πρόγραμμα επισκέψεων σε εβδομαδιαία βάση, το οποίο διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν, όπως αυτές μπορούν να προσδιοριστούν από τον κοινωνικό λειτουργό της κάθε δομής, σε συνεργασία με τα υπόλοιπα άτομα τα οποία στελεχώνουν τη δομή.

Οι σημαντικότερες υπηρεσίες που προσφέρονται από τις δομές του Προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι», είναι οι ακόλουθες:

- Η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης από τους κοινωνικούς λειτουργούς, προς τους ωφελουμένους, αφού εντοπίσουν τις ανάγκες τους.
- Οι νοσηλευτές λαμβάνουν μετρήσεις, όπως είναι η μέτρηση της πίεσης, του σακχάρου, κτλ. σε συνεργασία με τους ιατρούς, ενώ φροντίζουν και για την προμήθεια των απαραίτητων φαρμάκων.
- Οι οικιακοί βοηθούν σε εργασίες του σπιτιού, όπως είναι για παράδειγμα το πλύσιμο των πιάτων, η παρασκευή ενός πρόχειρου φαγητού, ή παροχή των απαραίτητων τροφίμων από το σουπερ μάρκετ κτλ.

Ωφελοούμενοι από το Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» ανά Δημοτική Ενότητα:

- Δημοτική Ενότητα Ελυμνίων: 50 άτομα
- Δημοτική Ενότητα Κηρέως: 65 άτομα
- Δημοτική Ενότητα Νηλέως: 50 άτομα

Σύμφωνα με στοιχεία που αντλήθηκαν από τον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας τον Αύγουστο του 2017, η ηλικιακή ανάλυση των ωφελοούμενων του Προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» ανά φύλο αποτυπώνεται στους πίνακες 4,5 και 6.

Πίνακας 4: Ηλικιακή ανάλυση ωφελοούμενων ανά φύλο –Δ.Ε. Ελυμνίων

Ηλικία	65-70	71-77	78+	ΑΜΕΑ	Σύνολο
Γυναίκες	2	8	29	3	42
Άνδρες	-	1	6	1	8
Σύνολο	2	9	35	4	50

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Πίνακας 5: Ηλικιακή ανάλυση ωφελοούμενων ανά φύλο-Δ.Ε. Κηρέως

Ηλικία	65-70	71-77	78+	ΑΜΕΑ	Σύνολο
Γυναίκες	2	3	38	-	43
Άνδρες	1	2	18	1	22
Σύνολο	2	5	56	1	65

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Πίνακας 6: Ηλικιακή ανάλυση ωφελοούμενων ανά φύλο-Δ.Ε. Νηλέως

Ηλικία	65-70	71-77	78+	ΑΜΕΑ	Σύνολο
Γυναίκες	-	6	31	3	10
Άνδρες	-	-	8	2	10
Σύνολο	-	6	39	5	50

Πηγή: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

5.3 Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Μαντουδίου- Λίμνης-Αγίας Άννας

Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας, ρυθμίζεται από το ΦΕΚ 854/30.03.2016 Τεύχος Δεύτερο, Αριθμ. Δ23/ΟΙΚ. 14435-1135 Καθορισμός ελάχιστων προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας». Πρόσφατα, με την υπ' αριθμό πρωτοκόλλου 3361/20.07.2017, απόφαση του Περιφερειάρχη Στερεάς Ελλάδος, έγινε η ένταξη της πράξης «Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας», στον Άξονα Προτεραιότητας «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας του ΕΚΤ», η οποία εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2014-2020.»

Όσον αφορά την πραγματική εικόνα που επικρατεί στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, ενώ το πρόγραμμα είναι τριετούς διάρκειας, δεν έχει ακόμα τεθεί σε ισχύει. Μόλις ξεκινήσει να λειτουργεί, ο προγραμματισμός αναφέρει ότι θα απασχολούνται στη δομή τρία άτομα που έχουν τις εξής ειδικότητες:

- Κοινωνικός λειτουργός
- Κοινωνικός λειτουργός ή ψυχολόγος.
- Βοηθητικό προσωπικό. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας , 2017)

5.4 Προβλήματα των κοινωνικών δομών του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

5.4.1 Έλλειψη κοινωνικού λειτουργού

Στις δομές των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, δεν υπάρχει κοινωνικός λειτουργός με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα εξυπηρέτησης των περιπτώσεων πολιτών που απαιτείται κοινωνική έρευνα. Επίσης, η μη ύπαρξη κοινωνικού λειτουργού, αφαιρεί τη δυνατότητα από τον Δήμο να συστήσει ομάδα προστασίας ανηλίκων, με αποτέλεσμα να μην μπορούν γίνουν κοινωνικές έρευνες ύστερα από καταγγελίες του χαμόγελου του παιδιού και έπειτα από εισαγγελική παραγγελία. Επιπρόσθετα, ούτε έρευνες για τις κακοποιημένες γυναίκες που χρήζουν βοήθειας μπορούν να διεξαχθούν, ούτε για τους

ηλικιωμένους ή ΑμΕΑ, οι οποίοι θα πρέπει να παραπεμφθούν σε ειδικούς χώρους φιλοξενίας ή αποκατάστασης. Επομένως, για τον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, λόγω αυτών των αδυναμιών, υπάρχουν υποθέσεις σε εκκρεμότητα, οι οποίες δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2017)

5.4.2 Έλλειψη επαρκούς αριθμού προσωπικού

Σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι υπηρεσίες της κοινωνικής πολιτικής στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, είναι η έλλειψη προσωπικού στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας, Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Για το λόγο αυτό φαίνεται να υπάρχει ανάγκη στελέχωσης του εν λόγω τμήματος, καθώς ως τώρα οι όποιες υπηρεσίες παρέχονται είναι είτε παράλληλα, είτε επιπρόσθετα καθήκοντα, από τους υπαλλήλους άλλων τμημάτων του Δήμου. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2011)

5.5 Προνοιακά επιδόματα και επιδόματα ΤΕΒΑ-ΚΕΑ

Όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία, με τον νόμο που τέθηκε σε ισχύ από 01.01.2017, ο Δήμος παραλαμβάνει και δίνει τα προνοιακά επιδόματα, όπου ορίζεται σε ένα μέρος. Ωφελούμενοι της λήψης των προνοιακών επιδομάτων είναι περίπου 176 άτομα.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες ΤΕΒΑ-ΚΕΑ, διαρθρώνονται σε τρία σημεία: Στη Λίμνη, για την δημοτική ενότητα Ελυμνίων, στο Μαντούδι για την δημοτική ενότητα Κηρέως και στην Αγία Άννα, για την δημοτική ενότητα Νηλέως. Εξαιτίας του γεγονότος, ότι στο τμήμα δεν υπάρχει επαρκές προσωπικό, οι υπηρεσίες παρέχονται από υπαλλήλους άλλων τμημάτων. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2017)

5.6 Παιδικοί σταθμοί

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 183918/2011, καταργήθηκε Ν.Π.Δ.Δ. που έχει την επωνυμία «Παιδικός Σταθμός Λίμνης» και οι υπηρεσίες του οργανισμού Ν.Π.Δ.Δ. που καταργήθηκε θα παρέχονται από τον Δήμο. Επίσης, με το ΦΕΚ 2088/2011, καταργήθηκε το Ν.Π.Δ.Δ. με την ονομασία «Α' Κοινοτικός Παιδικός Σταθμός Μαντουδίου», με τις υπηρεσίες του να προσφέρονται από τον Δήμο.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο παιδικός σταθμός Λίμνης, που είναι η έδρα του Δήμου τα τελευταία χρόνια είναι κλειστός, λόγω της έλλειψης προσωπικού. Όσον αφορά τον παιδικό σταθμό στο Μαντούδι, αυτός λειτουργεί έχοντας μόνο μία υπάλληλο, που είναι και η νηπιαγωγός. Η κακή κατάσταση που βιώνουν οι παιδικοί σταθμοί σχετίζονται και με την μη ένταξη τους σε προγράμματα, όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα «εναρμόνιση της οικογενειακής ζωής», που έχει πολλαπλά οφέλη για τους κηδεμόνες των παιδιών αλλά και για τον Δήμο. (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, 2017)

5.7 Αξιολόγηση των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Μαντουδίου -Λίμνης-Αγίας Άννας

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής στον Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, παρόλο που σύμφωνα με τον Ο.Ε.Υ. , προβλεπόταν η σύσταση του Αυτοτελούς Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, Παιδείας και Πολιτισμού. Σημαντικό πρόβλημα για την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου είναι η έλλειψη κατάλληλου προσωπικού, το οποίο εκτός του ότι δεν υπάρχει, δεν προβλέπεται να υπάρξει και στον Ο.Ε.Υ, ενώ τα άτομα που υπάρχουν ήδη και θα μπορούσαν να ανήκουν σε αυτή την υπηρεσία όπως είναι οι νοσηλευτές και οικογενειακοί βοηθοί βρίσκουν απασχόληση στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», με αποτέλεσμα να μην υπάρχει δυνατότητα ευρύτερης ή εναλλακτικής συνεισφοράς τους σε άλλες δομές και δράσεις. Επίσης, όπως ήδη έχουμε τονίσει στον χώρο του πρώην ΚΑΠΗ δεν υπάρχει οργάνωση για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με μεθοδικότητα, παρά μόνο συγκεντρώνονται οι ηλικιωμένοι.

Ωστόσο, θα πρέπει να τονίσουμε ότι το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», κρίνεται αποτελεσματικό, καθώς υπάρχει προσωπικό για την υλοποίηση του και στις τρεις δομές των δημοτικών ενοτήτων (Δ.Ε. Ελυμνίων, Δ.Ε. Κηρέως και Δ.Ε. Νηλέως). Παρ' όλα αυτά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν τρία αυτοκίνητα αλλά δύο δυσχεραίνει την υλοποίηση, καθώς χρησιμοποιούνται εναλλάξ. Όσον αφορά τους ωφελούμενους, ο αριθμός του συνολικά ανέρχονται σε 165, αριθμός διόλου ευκαταφρόνητος για έναν μικρό δήμο, όπως είναι ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας. Όσον αφορά, τις ηλικίες των ωφελούμενων πρόκειται για άτομα άνω των 70 ετών και ιδίως άνω των 78 ετών. Σημαντικό μειονέκτημα και παράγοντας δυσλειτουργίας είναι η έλλειψη κοινωνικού λειτουργού καθώς δεν δύναται να γίνουν έρευνες που αφορούν τις ομάδες που χρήζουν πραγματικής κοινωνικής προστασίας. Τέλος, όσον αφορά τις άλλες κοινωνικές δομές του δήμου όπως είναι ο παιδικός σταθμός λόγω της έλλειψης προσωπικού λειτουργεί μόνο στο Μαντούδι με μία μόνο υπάλληλο, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται το έργο τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, διαπιστώνουμε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια προσπάθησε μέσα από σημαντικές τομές να εκσυγχρονιστεί και να αναβαθμίσει τον ρόλο της στη διακυβέρνηση του κράτους. Τέτοιου είδους τομή ήταν το Πρόγραμμα Ιωάννης Καποδίστριας, που εφαρμόστηκε το 1997 και περιελάμβανε την συγχώνευση δήμων και κοινοτήτων, καθώς και τις αυξημένες αρμοδιότητες που δόθηκαν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μετέπειτα σημαντική τομή για τα Ελληνικά δεδομένα ήταν το πρόγραμμα Καλλικράτης που εφαρμόστηκε το 2010, όπου οι δήμοι συγχωνεύθηκαν περαιτέρω και η δημιουργήθηκαν οι δύο βαθμοί αυτοδιοίκησης, ο πρωτοβάθμιος βαθμός, όπου πρόκειται για τους δήμους, και ο δευτεροβάθμιος βαθμός που αφορά την περιφερειακή αυτοδιοίκηση.

Ωστόσο, παρά τις σημαντικές θεσμικές αλλαγές που έγιναν στην τοπική αυτοδιοίκηση, ακόμα και σήμερα, παρουσιάζει χαμηλό βαθμό αποτελεσματικότητας, δαπανά σημαντικούς πόρους, χαρακτηρίζεται από αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων και σημαντική γραφειοκρατία. Επομένως, καθίσταται αναγκαία, η αλλαγή στους ΟΤΑ και η αναδιοργάνωση των υπηρεσιών που προσφέρουν στους πολίτες, έτσι ώστε να μπορεί να ικανοποιείται ο πολίτης και οι υπηρεσίες που λαμβάνει να είναι υψηλού επιπέδου. Παράλληλα, στόχος της αναδιοργάνωσης είναι η βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για όλο και περισσότερους φορείς θεσμούς και εταιρείες, κάτι που συμβαίνει και με τους δήμους.

Προκειμένου όμως να γίνει η αναδιοργάνωση των υπηρεσιών ενός Δήμου, θα πρέπει να έχουν εξαντληθεί όλοι οι άλλοι τρόποι προηγουμένως για την βελτίωση των υπηρεσιών και φυσικά θα πρέπει να υπάρχουν αξιόλογα και έγκυρα στοιχεία που αφορούν την αξιολόγηση των δομών, τόσο από τους πολίτες που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του Δήμου, όσο και από τα στελέχη που εργάζονται σε αντίστοιχους τομείς. Σημαντικό είναι ο φορέας που αποζητά την αναδιοργάνωση, να δημιουργήσει σύγχρονα και ευέλικτα οργανογράμματα, καθώς έτσι μπορούν να περιγραφούν τα επίπεδα των αρμοδιοτήτων.

Στην αναδιοργάνωση των υπηρεσιών ενός δήμου σημαντικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσει η στροφή προς την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Μέσω της ηλεκτρονικής οργάνωσης, μειώνεται το κόστος λειτουργίας, εξοικονομούνται πόροι,

κτλ., ενώ παράλληλα ο πολίτης μπορεί να αποκτήσει αυτά που θέλει εξ αποστάσεως, όπως π.χ. ένα πιστοποιητικό, κτλ.

Ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη των δημοτικών υπηρεσιών, με διπλό όφελος αφενός για τον πολίτη, αφετέρου δε για τον φορέα είναι η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Ο Καλλικράτης, δίνει τη δυνατότητα άσκησης πλήρους και ουσιαστικής πολιτικής, για τους δημότες, οι οποίοι βρίσκονται σε αδυναμία, είτε λόγω κάποιου προσωρινού προβλήματος, είτε λόγω κάποιου μόνιμου, ή μιας κατάστασης.

Για την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών ενός δήμου, μπορούν να ληφθούν οι καλές πρακτικές που υπάρχουν κυρίως σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, αλλά και στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η καλή πρακτική που αναφέραμε και σχετίζεται με τη δημιουργία σημείων εξυπηρέτησης των δημοτών, εξ αποστάσεως, μπορεί να προσφέρει μεγάλη ευελιξία στους πολίτες και πολλαπλά οφέλη για τον οργανισμό.

Εξετάζοντας την περίπτωση του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, διαπιστώνουμε ότι πρόκειται για ένα Δήμο που είναι αγροτικός, αραιοκατοικημένος με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν κέντρα όπου συγκεντρώνεται ο πληθυσμός για να πραγματοποιήσει τις εργασίες του και τις συναλλαγές με το δημόσιο. Παράλληλα, η κακή κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι υπηρεσίες του Δήμου, που είναι υποστελεχόμενες, η γεωγραφική διασπορά των δομών και υπηρεσιών και το αυξημένο ενδιαφέρον για τις κοινωνικές υπηρεσίες δημιουργούν πρόβλημα.

Μερικές προτάσεις που θα μπορούσε να υιοθετήσει άμεσα ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας για την ενίσχυση και αναδιοργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών είναι οι ακόλουθες:

- Αλλαγή στον Ο.Ε.Υ., έτσι ώστε να μπορούν να περιληφθούν όλες οι απαραίτητες θέσεις στα οργανογράμματα, που θα είναι επαρκείς να καλύψουν τις απαιτήσεις των δημοτικών υπηρεσιών. Για παράδειγμα θα πρέπει να γίνει αναδιάρθρωση του Ο.Ε.Υ. και να προβλεφθεί θέση κοινωνικού λειτουργού, έτσι ώστε να μπορούν να αποτυπώνονται οι δυνητικές ομάδες εφαρμογής κοινωνικής προστασίας μέσω των κατάλληλων μελετών, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της.

- Βέλτιστη αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού. Αυτό μπορεί να γίνει κατόπιν αξιολόγησης του προσωπικού και ανακατανομής των αρμοδιοτήτων τους.
- Συμπράξεις με ιδιωτικούς φορείς για την υιοθέτηση καινοτόμων εφαρμογών και δράσεων που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών. Για παράδειγμα, στη φυσιολογία του δήμου της περιοχής που μελετάμε, ταιριάζει η καλή πρακτική που εφαρμόστηκε στην Πορτογαλία και την αναφέραμε, αυξάνοντας έτσι την ποιότητα εξυπηρέτησης των δημοτών.
- Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά προγράμματα μεταφοράς γνώσεων και καλών πρακτικών που αφορούν την αυτοδιοίκηση, ιδίως όμως τους δήμους. Ο στόχος αυτών των προγραμμάτων θα πρέπει να είναι πέρα από τα πρόσκαιρα οφέλη και η δημιουργία βιώσιμης κοινωνικής πολιτικής στον δήμο.
- Στενή συνεργασία , στην Ελλάδα με δήμους και φορείς, που έχουν αναπτύξει το εν λόγω τομέα σε σημαντικό βαθμό. Εδώ θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη συνεργασία με ΟΤΑ που παρουσιάζουν παρόμοια προβλήματα και δυσκολίες καθώς και να γίνει ανταλλαγή πρακτικών για την βελτίωση της λειτουργίας των δομών αυτών και της αποτελεσματικότητας τους.
- Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης επίτευξης των στόχων.
- Θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στο πρόβλημα της γεωγραφικής διασποράς, καθώς ο δήμος αποτελείται από πολλούς μικρούς οικισμούς, οπότε καλό θα ήταν να αναζητηθούν πρακτικές που αφορούν την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές, έτσι ώστε και οι κάτοικοι να έχουν ισότιμη πρόσβαση στις ωφέλειες αυτές.

Συνοψίζοντας, όπως διαπιστώνουμε από την εργασία, φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα στην οργάνωση, του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, ως προς το σκέλος της κοινωνικής οργάνωσης και των αντίστοιχων δομών. Οπότε απαιτείται μια αναδιοργάνωση των υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας του Δήμου, έτσι ώστε ο πολίτης να αποτελέσει το επίκεντρο της ασκούμενης από τον δήμο πολιτικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Collins, D., Gillert, A., & Hennessy, P. (1992). International Organizations and European Social Policy . *Journal of European Social Policy* .

Magoulios, G., & Pretsios, N. (2015). Structures and Financing Means of Local Government's Social Policy in Greece. A Case Study of Thessaloniki's Municipalities. *Procedia Economis and Finance* , σσ. 287-302.

Neilson, G. L., Estupinan, J., & Sethi, B. (2015, March 23). 10 Principles of Organization Design . *strategy + business* .

Psycharis, Y., Zoi, M., & Iliopoulou, S. (2016). Decentralization and local government fiscal autonomy: evidence from the Greek municipalities . *Environment and Planning C: Government and Policy* (34) , σσ. 262-280.

URBACT . (2017). *Municipality attendance vehicle*. Ανάκτηση Οκτώβριος 3, 2017, από URBACT : <http://urbact.eu/municipality-attendance-vehicle>

URBACT . (2017). *Resident service points*. Ανάκτηση Οκτώβριος 7, 2017, από URBACT : <http://urbact.eu/resident-service-points>

Ακριβοπούλου, Χ. Μ., & Ανθόπουλος, Χ. (2015). *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο* . Αθήνα : Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Αμίτσης, Γ. (2013). *Τα Μοντέλα κατ' οίκον φροντίδας στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας. Η μεταρρύθμιση των κοινωνικών πολιτικών σε περιόδους οικονομικής ύφεσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Πολιτεία.

Γάκης, Κ. (2011). *Καλλικράτης: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Αυτοδιοίκηση* . Αθήνα : Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης .

Γεωργάκης, Θ. (2016). *Διδακτορική Διατριβή: Η Μετά-Καλλικράτη Τοπική Αυτοδιοίκηση υπό το φως της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση* . Αθήνα : Πάντειο Πανεπιστήμιο - Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης.

Γεωργάκης, Θ. (2007). *Σύντομη αναδρομή στην ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Τι προβλέπει το Σύνταγμα και η Ελληνική Νομοθεσία-Οργάνωση και Λειτουργία Δήμων και Κοινοτήτων* . Αθήνα: Πρώτος Κύκλος Ομιλιών - Συζητήσεων του Ομίλου Προετοιμασίας Στελεχών Αυτοδιοίκησης-ΟΠΣ Μάιος - Δεκέμβριος 2007.

Γκέκας, Ρ., & Μήτσου, Κ. (2011). *Η Ευρωπαϊκή Τοπική Αυτοδιοίκηση - Συγκριτικά στοιχεία και πολιτικές* . Αθήνα : Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης .

Δένδιας, Μ. (1936). Η τοπική αυτοδιοίκησης α' βαθμού εν Ελλάδι. Έκθεσις περί της καταστάσεως των ελλείψεων και των μέσων ανορθώσεως των παρ' ημίν δήμων και κοινοτήτων. *Επιθεώρησις Τοπικής Αυτοδιοικήσεως* , σ. 201.

Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2016). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2016-2019*. Λίμνη : Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2017). *Καταγραφή Κοινωνικής Υπηρεσίας* . Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2011). *Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.)*. Λίμνη: Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας . (2012). *Οργανισμός Εσωτερικών Υπηρεσιών* . Ανάκτηση Οκτώβριος 22, 2017, από Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας: <http://www.malian.gov.gr/main-page/518>

Δήμος Νεάπολης-Συκεών . (2010, Μάιος 28). *Ομιλίες-Καλές πρακτικές άσκησης κοινωνικής πολιτικής στο Δήμο Συκεών* . Ανάκτηση Οκτώβριος 17, 2017, από Δήμος Νεάπολης-Συκεών : http://www.dimosneapolis-sykeon.gr/web/guest/omilies?p_p_id=bs_news&p_p_action=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_bs_news_struts_action=%2Fext%2Fnews%2Fload&_bs_news_mainid=12495&_bs_news_loadaction=view&_bs_news_redirec

Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2014). *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα "Καλλικράτης" Ν.3852/10 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010)*. Αθήνα : Ε.Ε.Τ.Α.Α.

Θεοδώρου, Θ. Ε. (1996). *Η ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση* . Αθήνα : Αφοί Τολίδη.

Ίδρυμα Μεσοαγειακών Μελέτων . (2012). *Καλλικράτης. Μοντέλα Βιώσιμης Περιφερειακής Ανάπτυξης* . Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση .

Ιωαννίδης, Π., & Σπανού, Μ. (2015, Νοέμβριος 12). *Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στην τοπική αυτοδιοίκηση: η περίπτωση της Ελλάδας*. Ανάκτηση Οκτώβριος 3, 2017, από Citybranding: http://www.citybranding.gr/2015/11/blog-post_12.html

Κοινωνικό Πολύκεντρο ΑΔΕΔΥ . (2014). *Τοπική Αυτοδιοίκηση: Οικονομική κατάσταση, εκχώρηση αρμοδιοτήτων, επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό των Δήμων και στα δημόσια αγαθά*. Αθήνα : Κοινωνικό Πολύκεντρο ΑΔΕΔΥ .

Κοντιάδης, Ξ., & Τσέκος, Θ. (2008). *Η αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο* . Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

Κοντιάδης, Ξ., Καλατζής, Ν., Μίχος, Λ., Μπιτσάνη, Ε., & Τσέκος, Θ. (2006). *Τελική Έκθεση: Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση* . Αθήνα : Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης .

Κοντογιώργης, Γ. (1986, Σεπτέμβριος). Το κράτος του Ι. Καποδίστρια: Ιδεολογικά θεμέλια και κοινωνικές συνιστώσες. *Δελτίο της Εταιρείας Νεοελληνικού Πολιτισμού και γενικής Παιδείας* , σσ. 108-111.

Λαδιάς, Χ. Π. (2014). *Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης* . Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

Λίτσος, Η. (2010). *Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμων* . Αθήνα : Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης .

- Μπέσιλα-Βήκα, Ε. (2010). *Τοπική Αυτοδιοίκηση, τόμος Ι*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Πετράκος, Γ., & Ψυχάρης, Γ. (2016). *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Πλυμάκης, Σ. (2017). *Αξιολόγηση της επιχειρησιακής ικανότητας και βιωσιμότητα των αλλαγών*. Αθήνα: Διαπανεπιστημιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση".
- Πλυμάκης, Σ. (2017). *Εργαλεία αξιολόγησης της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΟΤΑ*. Αθήνα: Διαπανεπιστημιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση".
- Σκαμνάκης, Χ. (2017). *Θεσμοί αυτοδιοίκησης και θεσμοί κοινωνικής προστασίας: κρίση, σύγκριση, προοπτικές*. Αθήνα : Εκδόσεις Διόνικος.
- Σκαμνάκης, Χ., & Χάρδας, Α. (2017). *Κοινωνική πολιτική στο τοπικό επίπεδο, η υπό-κλιμάκωση της κοινωνικής προστασίας στα χρόνια της κρίσης*. Αθήνα : Επιστημονική Εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής .
- Σκιαδάς, Ε. (1994). *Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων Της Ελλάδας 1833-1912*. Αθήνα : Δήμος Αθηναίων .
- Στασινοπούλου, Ο. (2006). *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις-Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική* . Αθήνα : Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας - Πάντειο Πανεπιστήμιο .
- Τάτσος, Ν. (1988). *Οι Κρατικές Επιχορηγήσεις προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση*. Αθήνα : Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης .
- Τράντας, Γ. (2004). *Η τοπική διάσταση της κοινωνικής πολιτικής: Ευρωπαϊκή Ένωση-Ελλάδα* . Αθήνα : ΙΣΤΑΜΕ.
- Υπουργείο Εσωτερικών . (2010). *Αιτιολογική Έκθεση, του σχεδίου νόμου "Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης"*. Ανάκτηση Οκτώβριος 1, 2017, από Υπουργείο Εσωτερικών : http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/aitiologiki_kallikrati_9_6_2010.pdf
- Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης . (2014). *Η στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020*. Αθήνα : Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. (2010). *Καλλικράτης:Εισηγήσεις & Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την "Οργάνωση της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ"*. Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης .

Χλέπας, Ν. Κ. (1994). *Η Πολυβάθμιας Αυτοδιοίκηση-Θεωρητικές αναζητήσεις και θεσμικές μεταμορφώσεις*. Κομοτηνή : Διοίκηση και Πολιτεία, Μελέτες 7 .

Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Τοπική Αυτοδιοίκηση-Αποκεντρωμένη Διοίκηση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.